

Utjecaj školske knjižnice na razvoj poduzetničkih vještina kod učenika

---

Bijelić, Angelina

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:013832>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
Ak. god. 2018./2019.

Angelina Bijelić

**Utjecaj školske knjižnice na razvoj poduzetničkih vještina kod
učenika**

Diplomski rad

Mentorica: prof.dr.sc. Mihaela Banek Zorica

Zagreb, lipanj 2019.

Sadržaj:

1. Uvod.....	4
2. Poduzetništvo.....	5
2.1 Pojam	5
2.2. Poduzetničke vještine.....	6
3. Školska knjižnica.....	9
3.1. Uloga školske knjižnice u obrazovanju	10
3.2. Osobine školskog knjižničara.....	11
4. Aktivnosti za razvoj poduzetničkih vještina kod učenika.....	14
4.1. Primjer aktivnosti za radionicu.....	15
4.1.1. Izrada papirnatih zrakoplova.....	16
4.1.2. Izgradnja najvišeg tornja.....	18
4.1.3. Četrdeset ideja.....	20
4.1.4. Slaganje puzzli.....	23
4.1.5. Skupni oblik.....	25
5. Radionica "Poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika".....	28
5.1. Osnovni podatci o radionici.....	28
5.2. Priprema i tijek radionice.....	29
6. Rezultati istraživanja.....	33
6.1. Radionica u 3. E.....	33
6.1.1. Skupni oblik.....	33
6.1.2. Izgradnja najvišeg tornja.....	34

6.1.3. Izrada papirnatih zrakoplova.....	35
6.2. Radionica u 2. K.....	37
6.2.1. Skupni oblik.....	37
6.2.2. Izgradnja najvišeg tornja.....	38
6.2.3. Izrada papirnatih zrakoplova.....	39
6.3. Radionica u 1. G.....	40
6.3.1. Skupni oblik.....	41
6.3.2. Izgradnja najvišeg tornja.....	42
6.3.3. Izrada papirnatih zrakoplova.....	43
6.4. Evaluacija.....	44
7. Rasprava.....	51
8. Zaključak.....	53
9. Literatura.....	54
Popis slika.....	57
Popis tablica.....	58
Prilozi.....	59
Prilog 1.....	59
Sažetak.....	70
Summary.....	72

1. Uvod

Ovaj se rad sastoji od šest kompozicijskih dijelova unutar glavnog dijela; Poduzetništvo, Školska knjižnica, Aktivnosti za razvoj poduzetničkih vještina kod učenika, Radionica „Poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika, Rezultati istraživanja i Rasprava.

Prvi dio rada pojašnjava pojam poduzetništva te važnost posjedovanja poduzetničkih vještina za svakog pojedinca. Drugi dio rada iznosi ulogu školske knjižnice, ali i školskog knjižničara u odgojno-obrazovnoj ustanovi te cjeloživotnom učenju. U trećem dijelu rada navode se i pojašnjavaju primjeri načina rada u formi radionica ili nekih drugih aktivnosti putem kojih se razvijaju poduzetničke vještine kod učenika.

Četvrti dio rada predstavlja istraživanje unutar kojega je provedena primjena nekoliko aktivnosti u sklopu radionice u srednjoj školi. Pretpostavka istraživanja je da će aktivnosti provedene radionicom potaknuti razvoj poduzetničkih vještina kod učenika, znatiželju i motivaciju. Teorijski dio rada zasnivat će se na metodi deskripcije i metodi analize, a istraživački dio rada temeljit će se na metodi deskripcije, metodi uzorka, metodi analize te na statističkoj metodi.

U petom dijelu rada izneseni su rezultati istraživanja, dok su u šestom dijelu rada navedene spoznaje do kojih se došlo istraživanjem.

Cilj ovoga rada ukazati je na važnost utjecaja školske knjižnice na razvoj poduzetničkih vještina svakog pojedinca koji bi se trebao poticati od najranije dobi, u sklopu odgoja i obrazovanja, kako bi mlada osoba do iskoraka u samostalan i neovisan život uspjela izgraditi sustav takvog načina razmišljanja koji vodi prema uspješnosti, dosjetljivosti pri rješavanju bilo kojih životnih problema, razrađenoj strategiji planiranja i organizacije, prihvaćanju realnih rizika i odgovornog ponašanja i ophođenja prema sebi i društvu.

2. Poduzetništvo

Poduzetništvo je neizostavna ekonomska i društvena pojava čija važnost još uvijek nije dovoljno osviještena te joj nije osigurano dovoljno prostora na svim razinama ljudskoga djelovanja tijekom života.

Razvojem ljudske svijesti i napretkom društva, sve se više teži što višoj kvaliteti života. Visoka kvaliteta života zahtijeva aktivno provođenje cjeloživotnog učenja, interes za svladavanjem novih životnih vještina te sustavno potraživanje novih mogućnosti i praćenje aktualnosti interesnih sadržaja. Velik broj ljudi ima izvrsne ideje, no ne uspijevaju ih svi provesti u djelo. Budući da je poduzetništvo sposobnost pojedinca da ideje pretvara u djela, neuspijevanje provođenja ideja u djela, znači izostajanje poduzetničkih vještina.

2.1. Pojam

Pojam poduzetništva postoji otkada postoji i sustav koji nazivamo ljudsko društvo. Pojmu poduzetništva pristupalo se različito te se njime koristilo u različitim kontekstima, ali nedovoljno usustavljeno i obuhvatno. Poduzetništvo se desetljećima promatralo kao pojam vezan isključivo za određene ekonomske krugove, odnosno za rast i razvoj poduzeća, poslovanja manjeg ili većeg obujma u kojima je poduzetništvo utemeljeno na teoriji ekonomije i iskustvima ekonomskih djelatnosti. Poduzetnici su smatrani kapitalistima i investitorima, a poduzetništvo specifičnim gospodarskim obilježjem pojedinca, najčešće poslodavca ili institucije. Navedeno potvrđuje i primjer definicije poduzetništva s Wikipedie: „Poduzetništvo je gospodarska aktivnost pojedinca ili više partnera da uz određeno ulaganje kapitala i preuzimanje rizika uz neizvjesnosti uđe u poslovni pothvat s ciljem stvaranja profita. To je način gospodarskog djelovanja u kojem poduzetnik odlučuje što, kako i za koga stvoriti i na tržištu realizirati ulazeći u poduzetnički pothvat na svoj trošak i rizik s ciljem stjecanja dobiti.“¹ S vremenom se sve više počela uviđati važnost poduzetništva za svakog

---

¹ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Poduzetni%C5%A1tvo> (9.2.2019.)

pojedince te je time pojam postao neizostavnim dijelom društvene domene. Određivanje pojma poduzetništva evoluiralo je zajedno s napredovanjem društva.

Napretkom društva te osvještavanjem cijelog spektra mogućnosti koje poduzetništvo nudi za razvoj svakog pojedinca, počele su se mijenjati percepcije, a time i objašnjenja vezana uz pojam poduzetništva. Potvrda za to može se pronaći u dokumentu Nacionalni kurikulum međupredmetne teme poduzetništvo u kojemu poduzetnost definiramo kao vrijednost koja pretpostavlja aktiviranje osobnih potencijala na kreativan, konstruktivan, odgovoran i inovativan način u svrhu prilagodbe promjenjivim okolnostima u različitim područjima života te u različitim društvenim ulogama. Osjećaj za inicijativu i poduzetništvo (Sense of Initiative and Entrepreneurship) jedna je od ključnih kompetencija Europskoga referentnog okvira za cjeloživotno učenje koja je potrebna svakom građaninu da bi bio sposoban (samo)zaposliti se te se osobno razvijati u društvu znanja.²

Koliko je poduzetništvo važno, pokazuje uvođenje poduzetništva kao jedne od osam ključnih kompetencija učenika u Nacionalni i okvirni kurikulum iz 2010. godine te kao međupredmetnu temu u prijedlogu Nacionalnog kurikuluma nakon javne rasprave.

„Uzimajući u obzir ključne poduzetničke atribute i vještine, poduzetničku kompetenciju se može definirati kao kombinaciju znanja, vještina, stavova i sposobnosti za stvaranje i otkrivanje prilika u okruženju i unošenje promjena te usmjeravanje ponašanja k uspješnom rješavanju zadatka stvaranja i upravljanja organizacijom kojoj je cilj iskorištavanje tih prilika i nošenje s većom razinom neizvjesnosti i složenosti u okruženju punom izazova.“³

2.2. Poduzetničke vještine

---

² Nacionalni kurikulum međupredmetne teme poduzetništvo : prijedlog nakon javne rasprave. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, prosinac, 2017. str. 2.

https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2017/OBRAZOVANJE/NACION-KURIK/MEDUPREDMETNE-TEME/medupredmetna_tema_poduzetnistvo.pdf (8.2.2019.)

³ Sedlan König, Lj. Poduzetnička kompetencija kao izvor konkurentnosti studenata na tržištu rada. <https://hrcak.srce.hr/107935> (6.5.2019.) str. 59.

„Vještina se može shvatiti kao visoki stupanj ostvarenog proceduralnog znanja. Očituje se u brzom i preciznom izvođenju nekog složenog slijeda naučenih radnji. Obično se razlikuju dvije vrste vještina: psihomotoričke i intelektualne.“⁴

Da bi se razumjele poduzetničke vještine, potrebno je, prije svega razumjeti obilježja poduzetnosti te što zapravo znači biti poduzetan. „Obilježja poduzetnosti koja posjeduje najveći broj učenika jesu otvorenost za promjene i nova iskustva, spremnost za suradnju i dogovaranje s vršnjacima.“⁵ Navedeni citat iznosi obilježja koja su usko povezana te međusobno uvjetovana, a okupljaju se oko dva središnja pojma: promjena i suradnja. Uvjetovanost spomenutih poduzetničkih obilježja može se objasniti sljedećim procesom: svaki pojedinac teži višoj kvaliteti života koja je uvjetovana novim iskustvima za koja je potrebna prethodna otvorenost za promjenu. Osim otvorenosti za vlastiti napredak i nova iskustva, izuzetno su važna i obilježja suradnje i dogovaranja kako bi svaki pojedinac postao društveno senzibilan, aktivan te odgovoran član zajednice u kojoj živi. „Poduzetništvo je poveznica između usvajanja znanja, vještina i stavova te njihove praktične primjene.“⁶

Autorice Dojčinović i Jergović u svom radu spominju poduzetničke kompetencije koje definiraju kao sposobnosti ili vještine potrebne za uspješno svladavanje pojedinog zadatka.⁷

Poduzetničkih vještina ima mnogo, no za potrebe ovoga rada bit će izdvojene samo neke od njih. Prilikom planiranja određenih aktivnosti kojima je cilj razvijanje poduzetničkih vještina kod učenika, potrebno je dobro razraditi funkcionalne zadatke prilikom pripremanja budući da je „...poseban naglasak stavljen na funkcionalne zadatke koji kod učenika razvijaju različite poduzetničke sposobnosti i vještine: inicijativnost, samostalnost, spremnost na

---

⁴ Šverko, B. Ljudski potencijali : usmjeravanje, odabir i osposobljavanje. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. str. 120.

⁵ Šutalo, V. Poduzetničke kompetencije i suradničko poduzetništvo: put do promjena i unaprjeđenja kvalitete programa i obrazovanja. <https://hrcak.srce.hr/file/192319> (7.2.2019.)

⁶ Lovrenčić, S. ; Vrančić, M. Poduzetničke vještine u osnovnoj školi : razredna nastava - primjer dobre prakse. <https://hrcak.srce.hr/file/192434> (pristupljeno: 7.2.2019.)

⁷ Dojčinović, L. ; Đorđević, Z. ; Jergović, A. Upravljanje karijerom : poduzetnička kompetencija. <https://hrcak.srce.hr/130272> (6.5.2019.) str. 246.

preuzimanje rizika, inovativnost, kreativno rješavanje problema, samouvjerenost, upornost, vještinu izvještavanja, kooperativnost i fleksibilnosti u sklopu tima i druge.“⁸

Kada se razmatraju poduzetničke vještine, težište je stavljeno na pripremanje učenika za samostalan, produktivan i uspješan život te postavljanje temelja za nadogradnju postojećih stečenih vještina novima koje će učenici nastaviti razvijati i nakon osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja u visokoškolskim ustanovama ili pak u poslovnim i privatnim okruženjima. Obrazovanje bi trebalo poticati „...razvijanje poduzetničkoga načina promišljanja i djelovanja u svakodnevnom životu i radu, stjecanje radnih navika i razvoj osobina poduzetne osobe (odgovornost, samostalnost, marljivost, inicijativnost, kreativnost, inovativnost, sposobnost donošenja odluka, samopouzdanje, odlučnost u djelovanju, spremnost na razuman rizik i upravljanje rizikom, mobilnost, fleksibilnost i dr.)“⁹

Primjerice, kreativnost je jedna od najvažnijih osobina svakog uspješnog poduzetnika koja s godinama opada iz više razloga; manjkom korištenja, obrazovanjem te birokracijom.¹⁰ „Skriveni kreativni potencijal pojedinca može biti prigušen perceptivnim, kulturnim, emocionalnim i organizacijskim faktorima. Kreativnost se može osloboditi, a kreativne ideje i inovacije generirati pomoću tehnika kreativnog rješavanja problema...“¹¹ Upravo školska knjižnica može preuzeti ulogu o obrazovanju da potiče razvoj kreativnosti i ostalih poduzetničkih vještina koje su od velike važnosti za postizanje uspjeha na svim razinama života.

---

⁸ Lovrenčić, S. ; Vrančić, M. Poduzetničke vještine u osnovnoj školi : razredna nastava - primjer dobre prakse. <https://hrcak.srce.hr/file/192434> (7.2.2019.)

⁹ Nacionalni kurikulum međupredmetne teme poduzetništvo : prijedlog nakon javne rasprave. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, prosinac, 2017. str. 3. https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2017/OBRAZOVANJE/NACION-KURIK/MEDUPREDMETNE-TEME/medupredmetna_tema_poduzetnistvo.pdf (8.2.2019.)

¹⁰ Hisrich, R. ; Peters, M. ; Shepherd, D. Poduzetništvo. Zagreb : Mate, 2011.

¹¹ Hisrich, R. ; Peters, M. ; Shepherd, D. Poduzetništvo. Zagreb : Mate, 2011.

3. Školska knjižnica

Dugi niz godina školska je knjižnica smatrana pasivnim mjestom u školi, mjestom niske vrijednosti u kojoj nerijetko radi djelatnik koji je „smješten“ ondje kako bi nakon burnog radnog vijeka dočekaio svoje vrijeme za odlazak u mirovinu. Osim toga, u knjižnicu su se desetljećima učenici slali „po kazni“ kako ne bi ometali nastavu te da bi ih pripazio školski knjižničar čiji posao ionako nema nikakvu važnost, nego se svodi na čuvanje i posudbu knjiga. Stvaranju mogućnosti za promjene takve reputacije u većini školskih knjižnica još uvijek se teži.

Desetljećima stvaranu negativnu reputaciju nije lako mijenjati te se pred školskim knjižničarima nalaze zahtjevni zadatci koji predstavljaju svojevrzne izazove, osobito u sredinama u kojima je misao o odlasku u školsku knjižnicu ili bilo koju knjižnicu bespotrebna i ponižavajuća. Jedan od izazova za školske knjižničare je vlastitim djelovanjem mijenjati negativne reputacije i sudjelovati u procesu evoluiranja percepcije školskih knjižnica, njihovih uloga, djelatnosti i važnosti utjecaja na kvalitetu života svakog pojedinca. Svaki školski knjižničar aktivno sudjeluje u navedenom procesu koji teži ostvarivanju cilja da se školskoj knjižnici omogući prikladna i vjerodostojna reputacija koja podrazumijeva svijest o visokoj vrijednosti i važnosti školske knjižnice kao središnjeg informacijskog, odgojno-obrazovnog, kulturnog i društvenog centra svake škole. „Školski bi knjižničari trebali vlastiti rad oblikovati prema jasnoj strategiji promjene vlastitog statusa, nakon čega bi ga članovi organizacije, ali i javnost, prepoznali kao prijeko potreban element sustava obrazovanja.“¹²

Postupnim osvještavanjem mogućnosti i uloga školskih knjižnica, napretkom društva, razvojem tehnologije i jačanjem svijesti o važnosti informacijskih centara, mijenjale su se i definicije školske knjižnice, pristupi u educiranju i usavršavanju školskih knjižničara te potrebe za prikladnim medijskim prostorom koji bi uspijevao pratiti i zadovoljavati potrebe pojedinaca modernoga vremena. Navedeno potvrđuje i sljedeća definicija školske knjižnice

---

¹² Posavec, R. Status školskih knjižnica unutar organizacije u kojima djeluje. // Zbornik radova XXIV. Proletne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. str. 91.

koja obuhvaća sve segmente potreba potencijalnih korisnika. „Školska knjižnica je fizički i digitalni prostor škole namijenjen za učenje, gdje su čitanje, istraživanje, razmišljanje, mašta i kreativnost od središnje važnosti učenicima na njihovom putu od informacija do znanja, te od ključne važnosti za njihov osobni, kulturni i društveni razvoj. Ovaj fizički i digitalni prostor poznat je pod nazivima (npr. školski medijski centar, dokumentacijsko-informacijski centar, istraživačko središte knjižnice, središte za učenje), ali za sve ove sadržaje i djelatnosti najčešće koristi i primjenjuje naziv školska knjižnica.“¹³

3.1. Uloga školske knjižnice u obrazovanju

Nakon objašnjavanja pojma i naziva kojima se teži kada je riječ o školskim knjižnicama, potrebno je osvrnuti se na ulogu koju školske knjižnice imaju u obrazovanju svakog pojedinca i društva. Suvremeno društvo je društvo koje teži informacijama i znanju. Gotovo svakome pripadniku današnjega društva dostupan je ogroman broj informacija, i to u većem broju beskorisnih, nego korisnih, ako pojedinac nije informacijski pismen. Prilikom doticaja s različitim medijima, potrebno je poznavati tipove medija kojima se pristupa, imati jasno definiran cilj kojim se informacijama teži te osvijestiti nužnost filtriranja dostupnih informacija kako bi se izbjeglo nepotrebno gubljenje vremena zadržavanjem pažnje na beskorisnim sadržajima. Upravo u navedenim segmentima veliku ulogu ima školska knjižnica koja kao informacijsko središte odgojno-obrazovne ustanove brine o informacijskom opismenjavanju svojih korisnika, ali i svih ostalih. „Školska knjižnica pruža informacije i spoznaje neophodne za uspješno djelovanje u današnjem društvu koje se sve više zasniva na informacijama i znanju. Školska knjižnica omogućuje učenicima stjecanje vještina za cjeloživotno učenje, razvija njihovu maštu i tako im pomaže da postanu odgovorni građani.“¹⁴

---

¹³ IFLA-ine smjernice za školske knjižnice / sastavio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za školske knjižnice ; uredile Barbara Schultz-Jones i Dianne Oberg uz doprinos Upravnog odbora Međunarodne udruge školskih knjižničara ; sastavio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za školske knjižnice ; s engleskog prevele Irena Gašparović, Dina Mašina. - Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016. str. 19.

¹⁴ IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / Tove Pemmer Saetre i Glenys Willars ; pod pokroviteljstvom IFLA-ine Sekcije za školske knjižnice ; [s engleskog prevela Irena Kranjec]. - Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. str. 10.

Već dugi niz godina teži se modelu odgoja i obrazovanja koji bi učenicima omogućio školu za život, učenje o učenju, znanje o znanju te izvrsnu podlogu za nastavak samosvijesti i samorazvoja. „Temeljna aktivnost školske knjižnice postaje učenje učenja, a školski knjižničar/knjižničarka neposredno je uključen u odgojno-obrazovni rad škole.“¹⁵ „Školska knjižnica podržava obrazovanje u daljnjem proširivanju znanja učenika, raznim metodama i načinima izražavanja učenika sa svrhom potpunog razvoja svakog učenika, kako bi se oni oslanjali na sebe. Pri tome su sadržaju obrazovanja sukladni individualnim potrebama i razvoju učenika.“¹⁶ Iz navedenoga može se zaključiti da školska knjižnica ima neprocjenjivu ulogu u razvoju i budućim uspjesima svakoga učenika, a time i cijeloga društva.

3.2. Osobine školskog knjižničara

Školski je knjižničar „temelj uspješnosti rada školske knjižnice, a kroz nju škole i njezinog obrazovanja.“¹⁷ Isti izvor navedenog citata iznosi da je školski knjižničar odmah do ravnatelja najvažnija osoba u školi¹⁸, što nažalost najčešće nije slučaj. Ovoj problematici može se doskočiti na način da školski knjižničari prilagode svoja planiranja aktivnosti osnovnoj ravnateljevoj viziji škole. Ako knjižničarove planirane aktivnosti mogu služiti ostvarivanju promoviranja ravnateljeve vizije škole, ravnatelj će poticati i podržavati suradnju školskoga knjižničara i nastavnika.¹⁹ Ravnateljeve vještine upravljanja iznimno su važne za uspostavljanje prikladnog okruženja za ostvarivanje suradnje te za poticanje i pružanje podrške članovima školske zajednice koji žele sudjelovati u suradnji. Dva su najvažnija čimbenika uspješne suradnje: dobra komunikacija i pozitivno radno okruženje, a

---

¹⁵ Lončarević, M. Školska knjižnica – instrument za učenje. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. str. 85.

¹⁶ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica - korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti [etc.], 2004. str. 53.

¹⁷ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica - korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti [etc.], 2004. str. 149.

¹⁸ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica - korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti [etc.], 2004. str. 150.

¹⁹ Farmer, L. (2007). Principals : Catalysts for Collaboration. *School Libraries Worldwide*, 13(1), 56 - 65.

za ostvarivanje navedenih čimbenika odgovoran je ravnatelj škole.²⁰ Upravo školski knjižničar kao stručni suradnik treba izbalansirati odnose unutar zajednice, usmjeriti ih k ostvarivanju suradnje, uspostaviti temelje za suradnju s nastavnicima te ukazati ravnatelju i nastavnicima na brojne prednosti koje omogućava suradnički oblik rada koji kroz zajedničku viziju i zajedničke ciljeve stvara mogućnosti učenja koje integriraju sadržaj predmeta s informacijskom pismenošću kroz zajedničko planiranje, provođenje i ocjenjivanje kako bi se poboljšao način učenja učenika.²¹

Školski knjižničar mora nastojati pridonijeti edukaciji učenika. On potiče učenike u učenju i čitanju, razvoju vještina i sposobnosti snalaženja u različitim izvorima informacija, razvijanju kreativnosti i umjetničkih sposobnosti kod učenika te ih osposobljava za cjeloživotno učenje.²² Školski knjižničar je istovremeno nastavnik, suradnik i profesionalac, a trebao bi posjedovati određene osobine: „ljubav prema radu, otvorenost novome, sposobnost interpersonalnog komuniciranja i razumijevanja raznolikih pojmova u okruženju u kojem živi i radi, dobro razumijevanje i definiranje dužnosti i odgovornosti su ulaznice u svijet školskog knjižničarstva i polazište za sve kasnije aktivnosti.“²³

Zapravo o osobinama školskoga knjižničara kao nastavnika, suradnika i profesionalca ovisi ugled, uloga i percepcija školske knjižnice, a time i ustanove u kojoj se nalazi. Da bi školska knjižnica imala dostojanstven ugled u ustanovi, potreban je kvalificirani, sposoban i poduzetan školski knjižničar koji svoj ugled potvrđuje i promovira sljedećim djelatnostima: stvaranjem pozitivnog i pristupačnog ozračja za učenje, informacijskim opismenjavanjem korisnika, promoviranjem učenja temeljeno istraživanjem, otkrivanjem učenicima vlastitih mogućnosti, razvijanjem samopouzdanja i samostalnosti kod učenika, savjetovanjem i

---

²⁰Morris, B. (2007). The Principal's Support of Classroom Teacher-Media Specialist Collaboration. *School Libraries Worldwide*, 13(1), 36 – 55.

²¹Haycock, K. (2007). Collaboration : Critical Success Factors for Student Learning. *School Libraries Worldwide*, 13(1), 25 – 35.

²²Jozić, R. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012.str.70.

²³Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica - korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti [etc.], 2004. str. 150.

poticanjem učenika na rad, praćenjem i pomaganjem, samoeduciranjem i usavršavanjem, stalnim traganjem za novim metodama, surađivanjem s ravnateljem i ostalim djelatnicima ustanove i izvan nje, suradničkim podržavanjem nastave, ljubaznim i srdačnim pristupom prema svim posjetiteljima knjižnice, promicanjem vrijednosti školske knjižnice, medijskim obrazovanjem te ispunjavanjem očekivanja svih korisnika.²⁴

Na školskome je knjižničaru zapravo velika odgovornost zasnovana na više razina; odgojno-obrazovnoj, kulturno-umjetničkoj, društvenoj, statusnoj i stručnoj. Na odgojno-obrazovnoj razini školski knjižničar treba sudjelovati u nastavnom procesu, nadograđivati, razvijati, poboljšavati te podržavati na izravan ili neizravan način. U kulturno-umjetničkoj domeni; sve manifestacije, izložbe, promocije, priredbe, matinee, koncerti i ostala događanja trebala bi nastajati prethodnim planiranjem i organizacijom školskoga knjižničara. Na društvenoj i statusnoj razini, školski knjižničar bi trebao pronicljivo planirati svoj status, a time i status školske knjižnice u zajednici ustanove te ostvarivati društveni utjecaj na razini ustanove i izvan nje. Stručna razina odgovornosti školskoga knjižničara povezana je informacijskim znanjima, stalnim educiranjem i stručnima usavršavanjima kako bi u potpunosti ispunjavao očekivanja i potrebe svojih korisnika. „Stalno učenje i stalno stručno usavršavanje potreba je svakog pojedinca, svake struke i institucije u kojoj je uposlen.“²⁵ Navedeni citat potvrđuje nužnost stalnog učenja i stručnog usavršavanja tijekom cijeloga života radi uspješnijeg samoostvarenja, ali i ostvarenja unutar zajednice.

---

²⁴ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica - korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti [etc.], 2004.

²⁵ Lovrinčević, J. [... et. al.]. Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005.

4. Aktivnosti za razvoj poduzetničkih vještina kod učenika

Školski knjižničar ima vrlo važnu ulogu u osmišljavanju različitih svrhovitih aktivnosti i radionica koje za cilj imaju razvijanje određenih učeničkih vještina, nude različite mogućnosti, stvaraju dobre temelje za samorast i razvoj te za cjeloživotno učenje koje je neizostavan segment u napretku cjelokupnog društva.

Aktivnosti i radionice trebaju sadržavati pomno planirane zadatke iza kojih stoji dobro pripremljen stručnjak koji se sustavno usavršava, pohađa razne radionice te produbljuje vlastita znanja i vještine iz različitih izvora. Na školskome je knjižničaru zapravo velik broj zadataka i odgovornosti koje prethode bilo kakvom planiranju i organiziranju sudjelovanja u izravnom i neizravnom odgojno-obrazovnom procesu.

Prethodne radnje koje bi svaki školski knjižničar trebao obaviti prije bilo kojeg osmišljavanja aktivnost jesu:

- razmatranje ideja i mogućnosti;
- provjeravanje, osluškivanje i zanimanje za želje i ideje korisnika školske knjižnice;
- zapisivanje mogućih ideja u obliku tema te definiranja kognitivnih funkcionalnih i odgojnih ciljeva uz svaki te raspoloživost sredstava uz svaku navedenu temu;
- odabir teme za realizaciju te jasno preciziranje teme i sadržaja;
- istraživanje postojeće literature ili primjera iz prakse povezanih s navedenom temom;
- iščitavanje odabrane literature radi educiranja o temi;
- suradnja s ostalim djelatnicima školskog kolektiva i stručnjacima izvan ustanove ako je to potrebno;
- planiranje aktivnosti po koracima zapisujući sve elemente potrebne za realizaciju aktivnosti;
- planiranje ishoda te načina vrednovanja rada nakon ostvarivanja aktivnosti;
- nabavljanje potrebnih materijala te isprobavanje valjanosti istih;
- određivanje termina, mjesta za izvođenje, vremena trajanja te ciljane skupine;
- izrada materijala za oglašavanje odabrane aktivnosti;

- oglašavanje aktivnosti svim mogućim putevima: transparenti, uručci, putem društvenih mreža te osobnim pozivanjem;
- pripremanje ambijentalnog ugođaja prostora te potrebnih sredstava i pomagala;

Nakon obavljanja navedenih radnji, slijedi provođenje aktivnosti. Svaka aktivnost može imati jedan ili više ciljeva provođenja, no unutar planiranja bilo koje aktivnosti polazi se od jednog od osnovnih ciljeva svake aktivnosti, a to je promocija školske knjižnice. Ciljevi se mogu pratiti kroz ishode, a nakon svake aktivnosti uspješnosti ostvarenosti navedenih ciljeva može se otkriti putem vrednovanja. Nakon svake provedene aktivnosti, školska bi knjižnica trebala imati nekoliko posjetitelja više. Više posjetitelja znači i veću mogućnost interesa za informacijama koje školska knjižnica nudi brojnim medijima, ali i višu osviještenost o neodvojivosti školske knjižnice od odgojno-obrazovnoga sustava te učenja bilo koje vrste.

4.1. Primjeri aktivnosti za radionicu

„Knjižnice koje žele nuditi djelotvorne i smislene programe za mlade trebaju nastojati uključiti mlade ljude u sve faze nastajanja programa. Preporučuje se uključiti mlade u donošenje odluka te planiranje i provedbu njima namijenjenih programa, što je najbolji način na koji se može pridonijeti njihovom pozitivnom razvoju.“²⁶ Navedeni citat iznosi ideju koja može uvelike poboljšati uspješnost aktivnosti, a to je uključivanje učeničkih ideja, interesa, tema o kojima bi željeli saznati više te tipova zadataka kakve bi voljeli izvršavati. Prilikom planiranja određene aktivnosti, poželjno je osmisliti zadatke u kojima većina učenika može sudjelovati i doći do izražaja.

Mogućnosti za osmišljavanje novih ili odabira već postojećih aktivnosti za utjecanje na razvoj poduzetničkih vještina kod učenika su uistinu velike te istodobno obuhvaćaju više poduzetničkih vještina unutar jednoga zadatka.

---

²⁶ Smjernice za knjižnične usluge za mladež / glavna urednica Ana Barbarić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. str. 17.

Primjerice, želi li se određenom aktivnošću utjecati na razvoj kreativnosti kod učenika, a pri tome se planira raditi sa skupinom učenika koja će biti podijeljena u nekoliko manjih grupa, osim kreativnosti, razvija se i poduzetnička vještina suradnje te dogovaranja s ostalim članovima skupina, dok se istovremeno može razvijati i samostalnost, spremnost na donošenje odluka, odlučnost u djelovanju, fleksibilnost, odgovornost ili marljivost.

U nastavku će biti iznesene i objašnjene aktivnosti te navedene poduzetničke vještine koje se pri navedenim aktivnostima razvijaju kod učenika

4.1.1. Izrada papirnatih zrakoplova

Navedena aktivnost planirana je za rad u skupinama te je natjecateljskoga tipa, a obuhvaća praktični rad i nekoliko radnih materijala. Učenike je potrebno podijeliti u nekoliko skupina (tako da svaka skupina ima barem tri člana, a broj sudionika veličine jednog razrednog odjela), zatražiti da unutar skupina međusobno podijele uloge i strategiju obavljanja zadataka (vođa skupine, zapisničar, izvršitelj/i zadataka) objasniti im zadatak, dati im osnovne informacije o trajanju izvršavanja zadatka te radnje koje će uslijediti nakon toga, a zatim im podijeliti radne materijale. Učenici uloge mogu podijeliti prema svakoj pojedinoj fazi izvršavanja zadataka, a također mogu pomagati jedni drugima.

Zadatak: Vaš je zadatak od šest papira A4 formata koja imate na raspolaganju načiniti zrakoplove. Imate dvije minute za dogovor i strategiju, deset minuta za izradu zrakoplova od ponuđenih materijala te pet minuta za ubacivanje zrakoplova unutar zadanog prostora u školskoj knjižnici ili učionici. Cilj ovoga zadatka jest ubaciti što više zrakoplova unutar označenoga prostora u školskoj knjižnici ili učionici.

Navedenim se zadatkom mogu razvijati sljedeće poduzetničke vještine:

- kreativnost
- organizacija
- suradnja i dogovaranje
- samostalnost i fleksibilnost
- spremnost na donošenje odluka
- odgovornost.

Budući da je kreativnost „mentalni proces koji uključuju stvaranje novih ideja, pojmova, ili rješenja problema, ili novih poveznica između postojećih ideja ili pojmova“²⁷, ovim zadatkom učenici razvijaju kreativnost budući da trebaju smisliti kako načiniti što više zrakoplova koji će uletjeti u označeni prostor. Vještinu organiziranja učenici razvijaju prije pristupanja konkretnom zadatku tako što se trebaju organizirati unutar skupine, podijeliti uloge i odrediti što će tko obavljati te kojim redoslijedom. Pri planiranju strategije, učenici se zajednički dogovaraju, izmjenjuju ideje, dogovaraju i uvažavaju prijedloge te na taj način razvijaju suradnju i dogovaranje. Prilikom izrade zrakoplova, zrakoplove izrađuje ili jedna osoba kojoj to najviše ide od ruke ili više članova skupine koji pri tome mogu svi istovremeno raditi cjelokupnu izradu zrakoplova ili biti podijeljeni prema fazama izrade. Izrađujući zrakoplove učenici razvijaju i samostalnost u radu budući da je svaki učenik usredotočen na vlastiti doprinos u izradi zrakoplova. Razvijanje fleksibilnosti javlja se prilikom neslaganja s nekom od predloženih ideja te prilagođavajući se željama i viziji skupine. Spremnost na donošenje odluka razvija se u trenutku pripremanja strategije i u trenutku ubacivanja zrakoplova unutar označenoga prostora u školskoj knjižnici ili učionici te preuzimanje odgovornosti za donesene odluke bez obzira na konačan ishod.

Izrada papirnatih zrakoplova aktivnost je koja učenike stavlja pred izazov, brzo donošenje odluka i razvoj strategije, riskiranje, mogućnost neuspjeha, preuzimanje odgovornosti za ishod aktivnosti te procjena vlastite strategije i plan poboljšanja. Izazov se očituje u načinu na koji je navedena aktivnost postavljena, a to je da zahtijeva izradu što većeg broja zrakoplova koji će moći letjeti do određene udaljenosti. Postoji mogućnost da će se neke skupine sudionika usredotočiti na količinu zrakoplova bez obzira na kvalitetu izrade i oblika zrakoplova prilagođenih za let na određenu udaljenost, dok će se neka skupina usredotočiti na što kvalitetniju izradu zrakoplova kako bi svaki uspio preletjeti zadanu udaljenost, a moguće je da će pojedini sudionici obratiti pažnju i na kvalitetu izrade te na što veći broj zrakoplova. Izazov je odabrati cilj kojemu će se težiti, što ujedno predstavlja presudnu odluku u oblikovanju strategije izrade zrakoplova. Sudionici koji odabiru brojnost

---

²⁷ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kreativnost> (10.2.2019.)

zrakoplova ispred kvalitete izrade riskiraju da im možda ni jedan zrakoplov neće uletjeti u označeni prostor, dok sudionici koji odabiru kvalitetu izrade ispred velikog broja zrakoplova riskiraju da, čak ako im svi zrakoplovi ulete u označeni prostor, broj zrakoplova neće biti dovoljan za ostvarivanje pobjede. Također, bez obzira na kvalitetu i kvantitetu izrađenih zrakoplova, postoji mogućnost da će na uspješnost izvršavanja zadatka najviše utjecati vještine učenika u procjeni potrebne snage, brzine, visine i načina bacanja zrakoplova u željeno označeno područje. U svakom slučaju postoji mogućnost neuspjeha za koji je potrebno osvijestiti učenicima da je neizostavni dio uspjeha te poduzetništva uopće. Za neuspjeh se preuzima odgovornost nakon koje se vrši procjena vlastite strategije te se pažljivo osmišljava plan poboljšanja. Učenici uviđaju da je svaki neuspjeh dio puta do uspjeha te da predstavlja priliku za razvoj, poboljšanje, učenje i stjecanje novih znanja i vještina.

Ova vrlo jednostavna aktivnost izuzetno je prilagodljiva svim uzrastima i tipovima radionica, omogućava uistinu minimalnu potrebu utrošenih materijala, a izuzetno učinkovito razvija ranije spomenute poduzetničke vještine te potiče znatiželju kod učenika, ali i interes te motiviranost za stjecanjem novih znanja i vještina.

4.1.2. Izgradnja najvišeg tornja

Izgradnja najvišeg tornja aktivnost je koja se provodi kroz rad u skupinama, natjecateljskog je tipa te zahtijeva svega nekoliko vrlo dostupnih i povoljnih materijala koji su potrebni za ostvarivanje zadatka kroz praktični rad. Učenike je potrebno podijeliti u skupine (svaka skupina bi trebala imati najmanje tri člana, a broj sudionika veličine razrednog odjela), unutar kojih članovi međusobno trebaju podijeliti uloge te odrediti način i redoslijed izvođenja zadataka (vođa skupine, zapisničar, izvršitelj/i zadatka, i druge).

Zadatak: Vaš je zadatak izgraditi najviši toranj od i uz pomoć materijala koji su dani na raspolaganje. Zadatak je podijeljen u dvije faze: prva je faza pripreme materijala za izgradnju, nakon koje slijedi faza izgradnje tornja. Prilikom gradnje tornja ne smijete rukama dodirivati plastične čaše, ali sav ostali materijal se smije dodirivati. Vrijeme za izvršavanje zadatka je osam minuta. Cilj je zadatka izraditi najviši toranj koji će ostati stajati dok svi tornjevi ne budu izmjereni služeći se svim materijalima poštujući navedena pravila. Materijali

za rad: dva papira A4 formata, šest plastičnih čaša, dvije elastične gumice (za vezanje) i dvije olovke. Napomena: svaki od navedenih materijala treba biti iskorišten na neki način.

Navedeni zadatak potiče razvoj sljedećih poduzetničkih vještina:

- organizacija i planiranje
- suradnja i fleksibilnost
- kreativnost
- inovativnost
- inicijativnost
- samopouzdanje
- samostalnost
- preuzimanje odgovornosti

Prilikom izvršavanja navedenoga zadatka svaka se skupina unutar sebe prije svega treba dobro organizirati te podijeliti uloge. Nakon što svakom članu bude dodijeljena uloga, vođa skupine predlaže strategiju izgradnje najvišega tornja, način na koji će skupina to postići te svakom članu skupine dodjeljuje i objašnjava zadatak. Članovi skupine imaju pravo izreći i svoje prijedloge, no vođa donosi konačnu odluku koje se članovi skupine trebaju pridržavati. U prethodno navedenim radnjama osim organizacije i planiranja, razvija se i suradnja i fleksibilnost budući da članovi skupine pristaju na međusobnu suradnju te se pridržavaju ustanovljenoga plana i načina izgradnje najvišega tornja bez obzira na mogućnost postojanja sumnje u navedenu strategiju. Budući da pred sobom učenici imaju problemski zadatak te ponuđene materijale kojima slobodno mogu raspolagati, prilikom oblikovanja ideja i strategije mogu razvijati kreativnost. Potiče se i razvoj inovativnosti jer učenici imaju priliku dosjetiti se jedinstvenog rješenja za izgradnju najvišeg tornja na način na koji se nitko drugi ne bi sjetio u zadanim okolnostima. Na samome početku skupnog rada vođa skupine preuzima inicijativu prilikom osmišljavanja strategije i dodjeljivanja uloga članovima skupine, no tijekom izvršavanja zadatka, bilo koji učenik može preuzeti inicijativu ako uoči da pojedini dio zadatka izvršava brže i kvalitetnije ili smisli neko bolje idejno rješenje za poboljšanje izvršavanja zadatka. Na taj se način kod učenika razvija i samopouzdanje jer svatko od njih ima priliku raditi dio zadatka u kojemu je dobar te iskazati svoje mišljenje koje može, ali i ne mora biti uvaženo. Posvećenost svakog člana skupine određenom zadanom

zadatku razvija samostalnost kod učenika koja se izvrsno nadovezuje na razvoj suradnje i fleksibilnosti. Odabiranjem vođe skupine, članovi skupine preuzimaju odgovornost za donošenjem odluke, dok za odabiranjem strategije izvršavanja zadatka i dodjeljivanjem aktivnosti, vođa preuzima odgovornost za donesene odluke.

Aktivnost izgradnje najvišeg tornja način je na koji se učenici uče suočavanju s izazovima, postavljanju strategije, iskorištavanju vlastitih vještina i potencijala, uočavanju prednosti i nedostataka oblikovane strategije, suočavanju s neuspjehom te samoprocjeni i osmišljanju načina poboljšanja vlastitih planiranja. Iz svakog propusta i neuspjeha, učenici grade iskustvo i bilježe nova saznanja te poboljšavajući načine promišljanja i pristupanja problemskim zadacima, prikupljajući iskustva pokušaja i promašaja, učenici stvaraju kvalitetne temelje za postizanje željenog uspjeha. Prilikom pristupanja zadanom zadatku, učenici trebaju pažljivo pročitati zadatak i zaključiti kako pristupiti materijalima koji su dani na raspolaganje, budući da postoje pravila kako se služiti određenim materijalima prilikom gradnje. Izgradnja najvišeg tornja aktivnost je koja obuhvaća precizno i namjenski osmišljenu strategiju pripremanja gradivnog materijala, što će reći da uspješnost u izvršavanju navedene aktivnosti proizlazi iz pripreme materijala za što učinkovitiju i praktičniju izgradnju. Navedena je aktivnost natjecateljskog duha, ali se natjecateljski dio ponajviše odmjerava kvalitetno osmišljenom pripremom materijala za izgradnju, više nego samom izgradnjom, također, očituje se pravilnim razumijevanjem zadatka, pridržavanjem navedenih pravila te u konačnici visinom izgrađenog stabilnog tornja. Učenici koji ne posvete dovoljno vremena i pozornosti na strategiju pripremanja materijala za izgradnju, mogu se dovesti u situaciju da neće moći iskoristiti određene materijale, što bi moglo utjecati na uspješno izvršavanje aktivnosti.

Aktivnost izgradnje najvišeg tornja vrlo je praktična i primjenjiva aktivnost jer se može provoditi bez obzira na dobnu skupinu sudionika, razinu obrazovanja ili sposobnosti. Zahtjeva jednostavne i dostupne materijale koji su sudionicima poznati, a organizatoru radionice financijski povoljni.

4.1.3. Četrdeset ideja

Četrdeset ideja predstavlja aktivnost koja se može provesti s grupom učenika podijeljenih u tri skupine koje bi sadržavale najmanje tri člana. Navedena natjecateljska

aktivnost zahtijevat će misaonu usredotočenost te okupljanje ideja oko zadanog pojma ili predmeta. Prije otkrivanja zadataka, članovi svake skupine trebaju izvršiti organizaciju svoje skupine smišljajući naziv skupine, odabirući vođu te dodjeljujući uloge svakome članu skupine ovisno o zadatku (zapisničar, izlagač, osoba zadužena za praćenje vremena i poštivanje pravila i ostale). Aktivnost obuhvaća tri zadatka koje povezuje usredotočenost na četiri ista pojma ili predmeta, a razlikuje ih način na koji je potrebno izvršiti zadane zadatke. Cilj je zadataka osmisлити deset uporabnih uloga za svaki zadani pojam ili predmet u što kraćem vremenskom roku. Prva skupina nema radnoga materijala potrebnoga za izvršavanje zadatka, jedino imaju papir s popisom pojmova, dok druge dvije skupine imaju radni materijal koji se sastoji od četiri predmeta (bilo koja četiri jednostavna i lako dostupna predmeta poput spajalice, prazne kutije za šibice, papirnate maramice, prazne plastične čaše i slično).

Zadatak prve skupine: Vaš je zadatak pročitati navedene pojmove te navesti deset uporabnih uloga za svaki pojam te ih zapamtiti i izložiti nakon što sve skupine završe s izvršavanjem zadataka. Za ispunjavanje zadatka imate pet minuta.

Zadatak druge skupine: Vaš je zadatak promotriti predmete koji se nalaze u vrećici te zapisati deset uporabnih uloga za svaki predmet. Za izvršavanje zadatka imate deset minuta.

Zadatak treće skupine: Vaš je zadatak promotriti predmete koji se nalaze u vrećici te prikazati (demonstrirati) deset načina na koji se svaki predmet može upotrijebiti. Za ispunjavanje zadatka imate deset minuta.

Navedena aktivnost potiče razvoj sljedećih poduzetničkih vještina:

- kreativnost
- organizacija
- suradnja
- vizualizacija
- snalažljivost i dosjetljivost
- prezentacija
- samopouzdanje
- odgovornost

Prema navedenim poduzetničkim vještinama koje se mogu razvijati provođenjem ove aktivnosti te različitim pristupima u rješavanju zadataka unutar skupina, zaključiti je da će razvoj poduzetničkih vještina biti potaknut drugačijim načinima u svakoj skupini.

Kod prve skupine izvršavanje zadatka zadržava se na razini misli te se učenici trebaju potruditi kako bi vizualizirali pročitane pojmove te im pridodali uporabne uloge koje trebaju zapamtiti i nakon završetka svih zadataka, izložiti. Na taj način učenici razvijaju vještinu suradnje, organizacije i vizualizacije budući da trebaju zajedničkim idejama i prijedlozima osmisliti strategiju zapamćivanja četrdeset uporabnih uloga za pročitane pojmove, dok istodobno trebaju zamisliti navedene pojmove i njihovu upotrebu. Učenici mogu osmisliti plan na način da svaki od njih zapamti određen broj uporabnih uloga za traženi pojam, te prilikom izlaganja razvijati prezentacijske vještine i samopouzdanje koje se razvija svakim uspješnim stvaralačkim procesom, kao i prihvaćanjem odgovornosti za mogući neželjeni rezultat uz saznanje o svim poduzetim koracima unutar samoga procesa.

Druga skupina učenika također razvija navedene poduzetničke vještine na način da nakon pročitano zadataka, učenici smišljaju strategiju kojom će se voditi radi postizanja što boljih rezultata te da, iznošenjem ideja i prijedloga uporabnih uloga, ostvaruju suradničko djelovanje koje potiče osjećaj zajedništva. Članovi druge skupine mogu promatrati zadane predmete pa na taj način imaju brži dotok idejnih rješenja i obuhvatniju predodžbu uporabnih uloga predmeta. Osim što pred sobom imaju zadane predmete, učenici druge skupine imaju mogućnost zapisivanja uporabnih uloga za svaki predmet, što će učenicima osvijestiti važnost vođenja bilješki vlastitih ideja, vizija i planova prilikom bilo kojeg pothvata, osobito pothvata unutar poslovne domene.

Učenici treće skupine imaju mogućnost promatranja zadanih predmeta, no trebaju se dobro organizirati i strateški raspodijeliti dijelove zadatka budući da trebaju demonstrirati uporabu predmeta, što će reći da nemaju mogućnost zapisivanja uporabnih uloga, nego odmah kreću s pripremanjem demonstriranja deset uporabnih uloga svakog predmeta. Na taj se način kod učenika treće skupine razvija vještina snalaženja u novim situacijama te dosjetljivost, no uspjeh izvršavanja zadatka treće skupine uvelike ovisi o dobroj organizaciji, pripremnim radnjama te strateškoj raspodjeli uloga. Učenici mogu osmisliti plan tako da svakome članu skupine bude dodijeljen određen broj uporabnih uloga koje je potrebno demonstrirati. Na taj način svaki učenik preuzima odgovornost za svoj udio u uspješnosti

izvršavanja zadanog zadatka. Tijekom demonstriranja uporabnih uloga zadanih predmeta razvijaju se prezentacijske vještine te samopouzdanje koje se razvija uspješnim rješavanjem zadataka.

Vještina kreativnosti razvija se kroz sva tri zadatka tako što učenici trebaju izaći iz zone uobičajenoga i nekim svakodnevnim običnim predmetima dodijeliti deset uporabnih uloga, što nije nimalo jednostavan zadatak, osobito ako su zadani u obliku riječi pa ih sudionici ne mogu ni promotriti ili ako sudionici imaju zadatak demonstrirati uporabnu ulogu na licu mjesta.

Četrdeset ideja vrlo je dinamična i poticajna aktivnost te je primjenjiva u različitim tipovima radionica neovisno o dobi i stupnju obrazovanja sudionika, a omogućava da svaki sudionik dođe do izražaja iznošenjem vlastitih ideja i prijedloga te sudjelujući u izlaganju rezultata izvršenih zadataka.

4.1.4. Slaganje puzzli

Slaganje puzzli aktivnost je koja se može provoditi s grupom učenika podijeljenih u tri skupine tako da svaka skupina ima najmanje tri, a najviše deset članova. Natjecateljskog je karaktera te zahtijeva sposobnost vizualizacije konačnoga cilja te osmišljavanja strategije za izvršavanje zadataka. Prije podjele zadataka, učenici trebaju osmisliti naziv skupine te odabrati vođu koji će podijeliti uloge ostalim članovima skupine (ovisno o zadatku). Osobitost navedene aktivnosti je postojanje različitosti u načinu izvođenja istih zadataka u skupinama. Svaka skupina ima isti zadatak koji podrazumijeva slaganje puzzli, no različite uvjete za izvršavanje zadataka. Cilj zadatka je u što kraćem vremenskom roku složiti puzzle.

Zadatak prve skupine: Vaš je zadatak složiti priložene puzzle promatrajući sliku konačnoga rezultata složenih puzzli. Za izvršavanje zadatka na raspolaganju imate pet minuta. U trenutku kada složite puzzle, vođa skupine treba podići ruku u zrak.

Zadatak druge skupine: Vaš je zadatak složiti puzzle u kompletnu smislenu cjelinu. Za izvršavanje zadatka na raspolaganju imate deset minuta. U trenutku završavanja slaganja puzzli, vođa skupine treba podići ruku u zrak.

Zadatak treće skupine: Vaš je zadatak složiti puzzle u kompletnu cjelinu na način da su puzzle u svakom trenutku okrenute naopako tako da se ne vidi slika koju puzzle tvore. Za

izvršavanje zadatka na raspolaganju imate petnaest minuta. U trenutku kada složite puzzle, vođa skupine treba podići ruku u zrak.

Navedeni zadatak potiče razvoj sljedećih poduzetničkih vještina:

- organizacija i planiranje
- vizualizacija cilja
- dosjetljivost i snalažljivost
- brzina rješavanja problema
- upornost
- preuzimanje odgovornosti

Specifičnost navedene aktivnosti je u obuhvaćanju triju zadataka koji se razlikuju u pristupu i uvjetima izvršavanja te na taj način uključenost učenika u pojedinu skupinu uvjetuje drugačiji razvoj poduzetničkih vještina kod učenika. Sve tri skupine učenika razvijat će organizacijske vještine odabirući vođu skupine te organizirajući dijelove zadataka prema ulogama članova u skupini. Druga skupina učenika razvijat će vještinu planiranja budući da pred sobom neće imati sliku konačnog rezultata složenih puzzle, nego će trebati povezivati puzzle prema smislenom povezivanju dijelova slika na puzzlama te prema obliku puzzle. Navedenim radnjama učenici će razvijati i vještinu vizualizacije konačnoga cilja kojemu će težiti te vještinu dosjetljivosti i snalažljivosti pri kombiniranju moguće odgovarajućih dijelova konačne slike. Učenici treće skupine naći će se pred najvećim izazovom te će za ostvarivanje zadatka u zadanim uvjetima biti potrebno razvijanje vještine planiranja načina i pristupa slaganju slagalica okrenutih naopako za koje će biti potrebne vještine dosjetljivosti i snalažljivosti. Pretpostavka je da će učenici osmisliti strategiju postavljanja najprije rubnih dijelova slagalice, a nakon postavljenoga okvira popunjavati praznine oslanjajući se isključivo na oblik puzzle. Učenici treće skupine imat će najviše poteškoća prilikom izvršavanja zadatka zbog izostanka mogućnosti vizualizacije konačne cjeline složenih puzzle. Također, učenici će postizati različito vrijeme prilikom završavanja zadataka te će uočiti koliko je posjedovanje jasne vizije važno i za razvoj vještine brzine rješavanja problema. Aktivnost slaganja puzzle kod učenika može razvijati i vještinu upornosti koja će biti od presudne važnosti ponajprije za treću skupinu budući da se može dogoditi odustajanje učenika od izvršavanja zadatka zbog otežanosti slaganja puzzle bez ikakve vizije o konačnoj

cjelini, no postoji mogućnost da će neki učenici i nakon isteka vremena za izvršavanje zadanoga zadatka uporno pokušati složiti puzzle dok ne uspiju dobiti konačnu cjelinu. Bez obzira na postignuto vrijeme za slaganje puzzle te konačni ishod, učenici razvijaju vještinu preuzimanja odgovornosti za vlastitu organizaciju, strategiju te dosjetljivost i snalažljivost u pristupanju zadatku. Razlike u pristupu i uvjetima izvršavanja navedenih zadataka imaju cilj osvijestiti učenike o važnosti oblikovanja jasne vizije za ostvarivanje uspjeha prilikom bilo kojeg poduzetničkog pothvata.

Slaganje puzzle aktivnost je koju je moguće provesti unutar različitih tipova radionica neovisno o dobi i stupnju obrazovanja sudionika, a potiče usredotočenost učenika na izvršavanje zadatka te upornost prilikom različitih kombinacija uspješnih i manje uspješnih pokušaja.

4.1.5. Skupni oblik

Navedena aktivnost može se provoditi na način da se učenike podijeli u nekoliko skupina neovisno o broju skupina, sudionika te broju članova svake pojedine skupine. Također, za izvođenje navedene aktivnosti nije važna dob ni stupanj obrazovanja sudionika budući da je aktivnost vrlo jednostavna, primjenjiva i ne zahtijeva nikakve radne materijale. Aktivnost je natjecateljskoga tipa, dinamična, kratkog je trajanja te nudi određenu slobodu prilikom izvršavanju zadatka. Sve skupine imaju isti zadatak, iste uvjete za ispunjavanje zadatka te isto vrijeme predviđeno za izvođenje zadatka. Prije dobivanja zadatka, članovi skupina trebaju osmisliti naziv skupine kojoj pripadaju te se trebaju organizirati tako što će odabrati vođu skupine te međusobno podijeliti uloge unutar skupine radi razvijanja i vježbanja organizacijskih vještina, ali i zbog formiranja organizacijskog tijela koje će brže i učinkovitije funkcionirati u nepredviđenim situacijama ako je unaprijed osmišljeno. U slučaju postojanja dobrih ideja, komunikacije i fleksibilnosti unutar skupine, podjela uloga ne mora biti od presudne važnosti za uspješno izvršavanje zadatka. Cilj navedene aktivnosti je u što kraćem vremenu, što kvalitetnije i kreativnije izvršiti zadani zadatak.

Zadatak: Vaš je zadatak u što kraćem vremenskom roku zajednički formirati određeni prepoznatljiv oblik koristeći se samo vlastitim tijelima. Oblik može biti statičan ili dinamičan (ovisno što odaberete za prikaz), a prilikom izvođenja zadatka svi članovi skupine trebaju sudjelovati. Nakon što skupina zauzme određeni oblik, vođa skupine treba

signalizirati završetak izvršavanja zadatka uzvikom naziva skupine. Za izvršavanje zadatka imate 2 minute.

Navedeni zadatak potiče razvoj sljedećih poduzetničkih vještina:

- kreativnost
- sposobnost donošenja odluka
- timski rad
- inicijativnost
- vizualizacija cilja
- brzina djelovanja i dogovaranja
- preuzimanje odgovornosti

Nakon što pročitaju zadatak, učenici iznose vlastite ideje te na taj način razvijaju sposobnost brzog djelovanja, ali i dogovaranja budući da trebaju odabrati jednu od svih iznesenih ideja. Iznoseći ideje učenici razvijaju sposobnost vizualizacije konačnoga cilja koji podrazumijeva jasnu predodžbu položaja tijela svih sudionika skupine u svrhu formiranja odabranog oblika. Na taj se način kod učenika potiče razvoj inicijativnosti kao izuzetno važne vještine prilikom pristupanja bilo kojem zadatku (ne samo u školi) jer bez preuzimanja inicijative svaka se dobra ideja zadržava samo na razini misli. Navedeni zadatak pred učenike stavlja izazov koji obuhvaća nesvakidašnju situaciju zahtijevajući razinu promišljanja izvan okvira te kod učenika potiče razvoj kreativnosti posebice zbog toga što učenici imaju potpunu slobodu prilikom odabira ideje koju ostvaruju vodeći se vlastitim kreativnim razmišljanjem. Izvršavajući navedeni zadatak, učenici razvijaju vještinu timskoga rada budući da jedino zajedničkim snagama mogu postići konačni cilj koji podrazumijeva određeni oblik sačinjen od tijela sudionika. Rad u timu potiče sudionike timova ili skupina da pridonose izvršavanju zadataka svatko iz svojeg iskustva te na temelju vlastitih sposobnosti, vještina i znanja, a na taj način sudionici mogu učiti jedni od drugih, osvijestiti vlastite sposobnosti, ali i spoznati mogućnosti vlastitog razvoja i napretka. Budući da je navedeni zadatak natjecateljskog tipa, kod učenika se potiče aktiviranje natjecateljskog duha koji rezultira željom za pobjedom te ako ne postignu željeni rezultat, učenici se uče nositi s „neuspjehom“ koji zapravo podrazumijeva uspjeh jer učenici svladavaju nove vještine te se na taj način potiče razvoj prihvaćanja odgovornosti za moguće propuste prilikom organizacije, donošenja odluka ili

izvršavanja zadatka. Pretpostavka je da će učenici navedeni zadatak izvršiti prije isteka vremena budući da je cilj zadatka formirati određeni oblik u najkraćem mogućem vremenu te pobjedu odnosi upravo skupina čiji vođa prvi uzvikne naziv skupine nakon što zauzmu potrebne položaje. Osim toga, zadatak je vrlo jednostavno postavljen te ne zahtjeva dugotrajno, nego brzo promišljanje, osobito iz razloga što učenici sjedeći u skupinama već gotovo tvore neki oblik koji može potaknuti pristizanje ideja ili spontano zauzimanje određenih položaja koji će ih usmjeriti prema nekim od mogućih rješenja.

Specifičnost aktivnosti skupnog oblika je u tome što sudionici svake skupine imaju isti zadatak, iste uvjete te potpunu slobodu u odabiru vizije koju će ponuditi kao rješenje zadatka. Navedenom aktivnosti postiže se uključenost svih sudionika skupina te njihovo aktivno sudjelovanje prilikom izvršavanja zadataka. Na taj način ostvaruje se pozitivna atmosfera te se razvija osjećaj vrijednosti kod učenika budući da zadatak ne može biti uspješno izvršen ukoliko svi sudionici nisu uključeni kao potpuni dio jednoga oblika. Takvim tipom aktivnosti postiže se osjećaj pripadnosti i zajedništva određene skupine te važnost svakog pojedinca unutar tima.

Navedeni primjeri pokazuju koliki broj poduzetničkih vještina može obuhvatiti samo jedna aktivnost, što potvrđuje važnost provođenja istih. Pretpostaviti je koliki je onda utjecaj školske knjižnice na razvoj poduzetničkih vještina kod učenika ako planirane aktivnosti rezultiraju uspješnim rezultatom i to ne samo u razvijanju poduzetničkih vještina, nego i u promoviranju važnosti i ugleda školske knjižnice, knjižničnih djelatnosti, te postizanjem što više aktivnih korisnika koji će informacijama iz školske knjižnice razvijati potrebu za novim znanjima i vještinama, a time utjecati na boljitak cjelokupnog društva.

5. Radionica „Poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika“

Neke od navedenih i pojašnjenih aktivnosti iz prethodnog poglavlja provedene su unutar istraživanja u Elektrotehničkoj i ekonomskoj školi u Novoj Gradiški u sklopu radionice „Poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika“. Radionicu je osmislila, pripremila i provela školska knjižničarka Elektrotehničke i ekonomske škole u Novoj Gradiški, autorica ovog rada.²⁸

Pretpostavka ili hipoteza ovog istraživanja jest da će aktivnosti provedene radionicom potaknuti razvoj poduzetničkih vještina kod učenika, znatiželju i motivaciju. Istraživanje, rezultati istraživanja i rasprava temeljit će se na metodi deskripcije, metodi uzorka (koja je ujedno induktivna i generalizirajuća), metodi analize te na statističkoj metodi. Deskriptivnom metodom će se navesti osnovni podatci o radionici te opisati tijek pripreme i izvođenja radionice, dok će se ostalim metodama pristupiti analizi rezultata te raspravi.

U nastavku rada slijede osnovni podatci o radionici te opis tijeka pripremanja i provođenja radionice.

5.1. Osnovni podatci o radionici

Radionica je provedena u tri razreda različitoga uzrasta i smjera obrazovanja. Razredna odjeljenja u kojima su provedene radionice su:

Podatci o razrednim odjelima na radionicama			
RAZREDNI ODJEL	SMJER	UKUPAN BROJ	SPOL
3. E	Tehničar za računalstvo	18	18 učenika
2. K	Komercijalist	23	17 učenica, 6

---

²⁸ Priprema za radionicu dostupna je u prilogima.

			učenika
1. G	Tehničar za računalstvo	19	16 učenika, 3 učenice

Tablica 1. Podatci o razrednim odjelima na radionicama

Navedena tablica prikazuje osnovne podatke o razrednim odjelima u kojima je provedena radionica na osnovu kojih su učenici unutar razrednih odjela bili podijeljeni u skupine. U svakom razrednom odjelu formirale su se četiri skupine s nejednakim brojem članova. Prilikom raspoređivanja učenika u 3. E razredu, dvije skupine učenika bile su sačinjene od četiri člana, dok je druge dvije skupine činilo pet članova. U 2. K razredu tri su se skupine sastojale od šest članova, a jedna skupina od pet članova. Od devetnaest učenika 1. G razreda jedna je skupina imala četiri člana, dok su preostale tri skupine imale po pet članova. Za vrijeme trajanja radionice bilo je moguće primijetiti da je kod nekih skupina raspored učenika uvelike utjecao na raspoloženje i aktiviranost skupine, a time i na uspješnost izvršavanja zadataka. Prethodno nije bio utvrđen kriterij za raspoređivanje učenika u skupine, nego su učenici formirali skupine prema mjestima na kojima su sjedili u učionici. 2. K razred većinom čine učenice, pa su prilikom formiranja grupa učenici bili raspoređeni tako da su dvojica bila u dvjema skupinama (u jednoj pridruženi trima, a u drugoj četirima učenicama) koje je u konačnici činilo pet i šest članova, dok su preostala dva učenika bila pridružena svaki po jednoj skupini koje su se sastojale od pet učenika.

Radionica je održana peti, šesti i sedmi sat u učionici Hrvatskog jezika, svaka radionica trajala je jedan školski sat (četrdeset i pet minuta) te je sadržavala iste aktivnosti kroz četiri zadatka. Aktivnosti koje su provedene u sklopu radionice su: organizacija i podjela uloga unutar skupine, skupni oblik, izgradnja najvišeg tornja te izrada papirnatih zrakoplova. Navedene aktivnosti provedene su tim redoslijedom, a posljednje tri objašnjene su u prethodnom poglavlju ovog rada.

5.2. Tijek pripremanja i provođenja radionice

Prije osmišljanja i pripremanja radionice bilo je potrebno odabrati aktivnosti koje će se provesti. Na odabir aktivnosti utjecalo je nekoliko čimbenika: vrijeme potrebno za provođenje aktivnosti te dostupnost radnih materijala i pribavljanje istih. Odabrane aktivnosti

su se vremenski odgovarajuće uklopile u četrdeset pet minuta nastavnog sata, a radni materijali bili su jednostavno i brzo pribavljeni bez značajnih financijskih izdataka. Radni materijali koji su bili potrebni za provođenje radionice su:

Utrošenost radnih materijala po aktivnostima			
Organizacija skupine	Skupni oblik	Izgradnja najvišeg tornja	Izrada papirnatih zrakoplova
4 A4 papira različitih boja;	-	8 bijelih A4 papira, 24 plastične čaše, 8 elastičnih gumica, 8 olovaka i 1 metar;	24 A4 papira različitih boja;

Tablica 2. Utrošenost radnih materijala po aktivnostima

Navedeni radni materijali bili su ravnomjerno raspoređeni po skupinama, tako da su svi sudionici aktivnosti imali jednak broj potrebnih radnih materijala.

Na početku nastavnoga sata učenici su se smjestili za školske klupe nakon čega ih je školska knjižničarka uputila da formiraju četiri skupine s podjednakim brojem članova. Učenici su dobili uvodni zadatak koji je od učenika zahtijevao organizaciju skupine osmišljavanjem naziva skupine, zapisivanja naziva na papir te dodjeljivanje uloga svakom članu skupine. Uloge koje je bilo potrebno dodijeliti su: vođa skupine, kontrolor vremena, kontrolor glasnoće, kontrolor pravila i zapisničar. U slučaju grupe s manjim brojem učenika, jedan bi učenik imao dvije uloge (primjerice, zapisničar i kontrolor glasnoće), a u skupini u kojoj je bio sudionik više, dva su učenika imala istu ulogu. Nakon što su izvršili organizaciju skupine, svaki je vođa skupine predstavio naziv skupine te članove skupine prema ulogama koje su si dodijelili. Cilj uvodne aktivnosti bio je organizacija rada skupine.

U sljedećoj etapi radionice školska je knjižničarka najavila temu radionice „Poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika“ te je ukratko objasnila cilj radionice koji podrazumijeva razvijanje poduzetničkih vještina (kreativnost, inovativnost, inicijativnost, organizacija, sposobnost donošenja odluka, usredotočenost, fleksibilnost, timski rad, preuzimanje odgovornosti, planiranje strategije i druge) putem praktičnoga rada unutar

određenih aktivnosti. Cilj najave teme bio je potaknuti znatiželju i motiviranost kod učenika prije zadavanja planiranih aktivnosti.

Prije podjele nastavnih listića na kojima se nalazio zadatak koji učenicima objašnjava što im je činiti, školska je knjižničarka učenicima najavila aktivnost Skupni oblik, ukratko pojasnila cilj aktivnosti, podsjetila učenike na vrijeme potrebno za izvršavanje te na važnost sudjelovanja svih članova skupine. Nakon izvršavanja zadatka, školska je knjižničarka fotografirala rezultate te su učenici dobili povratnu informaciju o tome koja je skupina najuspješnije odradila zadatak. Cilj navedene aktivnosti bio je razvijanje vještina ponajprije brzog djelovanja, kreativnosti i timskog rada.

Izgradnja najvišeg tornja aktivnost je koja je uslijedila nakon proglašenja pobjednika prethodne aktivnosti. Školska je knjižničarka najavila aktivnost, ukratko pojasnila cilj aktivnosti, pozvala vođe skupina kako bi im uručila nastavne listiće i radne materijale te podsjetila učenike na pažljivo čitanje zadatka te poštivanje navedenih pravila za izvođenje zadatka. Nakon što su izvršili zadatak, učenici su signalizirali kraj rada na zadatku podizanjem ruku. Školska je knjižničarka fotografirala uratke, izmjerila tornjeve te proglasila pobjedničku skupinu. Vođe skupina pokupili su radne materijale i nastavne listiće te ih vratili na nastavnički stol. Cilj aktivnosti bio je razvijanje ponajprije strategije, inovativnosti, kreativnosti te usredotočenosti.

Prije sljedeće aktivnosti školska je knjižničarka učenicima ukratko pojasnila cilj aktivnosti koja slijedi, najavila naziv aktivnosti (Izrada papirnatih zrakoplova) te pozvala vođe skupina da preuzmu radne materijale i nastavne listiće. Svaka je skupina dobila šest A4 papira za izradu zrakoplova. Skupinama su dodijeljene različite boje papira kako bi se pri završetku zadatka moglo odrediti koja je skupina ubacila najveći broj papirnatih zrakoplova u označeni prostor. Dok su učenici izrađivali papirnate zrakoplove, školska je knjižničarka ljepljivom uočljivom trakom označila prostor u koji su učenici trebali ubaciti papirnate zrakoplove te liniju s koje su se zrakoplovi bacali. Nakon završetka aktivnosti, školska je knjižničarka fotografirala rezultat te proglasila pobjednika u izvršavanju posljednje aktivnosti. Cilj aktivnosti bio je razvijanje prije svega vještina osmišljavanja strategije, inicijativnosti, usredotočenosti te preuzimanja odgovornosti.

Na samom kraju radionice, školska je knjižničarka podijelila učenicima evaluacijske listiće koje su učenici ispunili. Osim dojmova koje su izrazili putem evaluacijskih listića, učenici su dojmove izrazili i usmenim putem.

6. Rezultati istraživanja

U ovom će dijelu rada biti izneseni rezultati radionice praćeni fotografijama procesa učeničkog stvaralaštva s radionice, konačnih uradaka te evaluacijskih listića. Rezultati će biti navedeni prema razredima, dok će evaluacija biti iznesena zasebno.

6.1. Radionica u 3. E

3. E razredni odjel čini osamnaest učenika koji pohađaju smjer Tehničar za računalstvo. Učenici su sa zanimanjem pristupili aktivnostima unutar radionice te se moglo primijetiti kako poticanjem natjecateljskog duha raste motivacija i želja za pobjedom. Na samom početku radionice učenici su sporije reagirali na prve dvije aktivnosti, nego ostali razredi, što se može pripisati činjenici da u navedenom razrednom odjelu nema učenica koje bi možda utjecale na organizaciju ili kontrolu vremena za izvođenje zadataka. Učenicima je trebalo više vremena, nego učenicima ostalih razrednih odjela za smišljanje naziva skupine, organizaciju rada skupine te za smišljanje oblika koji su trebali formirati unutar aktivnosti Skupni oblik. Osim toga, učenici nisu pažljivo pročitali zadatak druge aktivnosti što je dovelo do nerazumijevanja zadatka i nepoštivanja pravila za izvršavanje zadatka. Nasuprot tomu, učenici su vrlo uspješno odradili druge dvije aktivnosti koje su zahtijevale izgradnju najvišeg tornja te izradu papirnatih zrakoplova. Primijetiti je da su se učenici bolje snašli u konkretnim i praktičnim zadacima, nego u konceptualnim i apstraktnim. Preporučuje se raditi na razvijanju svijesti o kontroli vremena, odlučnosti vođa skupina te organiziranosti rada skupina.

6.1.1. Skupni oblik

Aktivnost Skupni oblik učenici su izvršili tako što je jedna skupina (za koju ne postoji fotografija) prikazala osobu koja gleda kroz prozor na način da su dva učenika rukama oponašali oblik prozora, jedan učenik je stajao iza kao da gleda kroz prozor, dok su dva učenika stajala sa strane ne sudjelujući u zadatku. Bez prethodnog postavljanja pitanja učenicima prve skupine iz prikazanoga nije bilo jasno što prikazuju, a nakon što su učenici objasnili koji oblik su prikazali, ispostavilo se da nisu dobro razumjeli zadani zadatak. Na pitanje koja je uloga učenika koji stoje sa strane, jedan je učenik odgovorio da je vođa skupine pa je mislio da ne treba sudjelovati, a drugi nije znao zašto stoji sa strane. Može se

primijetiti da učenici nisu pažljivo čitali zadatak te da nisu slijedili pravila za izvođenje zadatka. Također, prilikom završavanja zadatka, vođa skupine nije uzviknuo naziv skupine. Bez obzira što su učenici navedene skupine prvi završili zadatak, nisu proglašeni pobjednicima budući da nisu pratili pravila za izvršavanje zadatka.

Rezultat sljedeće skupine prikazan je na Slici 1. Učenici su zajednički zauzeli položaj koji također nije bio prepoznatljiv bez objašnjenja. Na pitanje koji oblik su formirali, odgovorili su da su zauzeli oblik kornjače. Vođa skupine nije uzviknuo naziv skupine po završetku izvršavanja zadatka.

Treća skupina (vidljiva na Slici 2.) nije u potpunosti razumjela zadatak jer je svaki od članova zauzeo položaj Kipa slobode te su dobili povratnu informaciju da su svi zajedno trebali činiti Kip slobode ako su se odlučili za taj oblik. Vođa skupine nije uzviknuo naziv skupine po završetku izvršavanja zadatka.

Članovi četvrtе skupine čuli su povratnu informaciju izrečenu trećoj skupini te su odlučili zauzeti skupni oblik Kipa slobode koji je također bio neuspješno formiran budući da se bez, a ni nakon objašnjenja nije mogao prepoznati oblik Kipa slobode, između ostaloga, jer učenik koji se nalazio na vrhu nije imao dovoljno stabilnosti da se ispravi i podigne šaku u zrak. Vođa skupine nije uzviknuo naziv skupine po završetku izvršavanja zadatka.

Slika 1., 2., 3. Skupni oblik

6.1.2. Izgradnja najvišeg tornja

Navedenoj aktivnosti učenici su pristupili s većim uzbuđenjem, nego za prethodne dvije aktivnosti te su bolje razumjeli pravila za izvršavanje zadatka. U početku su skupine istom zadatku pristupile iskorištavajući radne materijale na različite načine, no promatrajući

jedni druge, mijenjali su metode rada isprobavajući drugačije pristupiti radnim materijalima. Tako je jedna skupina učenika odlučila oblikovati tuljce od papira kojima su pokušavali postići veću visinu tornja jer su vidjeli da je toranj druge skupine ipak malo viši od njihovog. Uspoređivanje visina tornjeva i pokušaji nadmašivanja visine tornjeva drugih skupina, dovela je do nerealnih očekivanja učenika koja su rezultirala rušenjem tornjeva i slaganjem ispočetka. Samo tornjevi koji su ostali stabilni nakon što su sve skupine izvršile zadatak (ili po isteku vremena), mogli su biti izmjereni.

Slika 4., 5., 6. i 7. (s lijeva na desno) Izgradnja najvišeg tornja

Slika 4. prikazuje toranj prve skupine, ujedno i najviši toranj koji je ostao stabilan pri završetku ostalih skupina. Slika 7. prikazuje toranj učenika četvrte skupine koja pridržava toranj budući da toranj nije mogao samostalno stabilno stajati. Svi učenici poštivali su pravila za izrađivanje zadatka, osim jedne skupine čiji su članovi nakon što su signalizirali da su gotovi, pokušavali produžiti toranj kad su vidjeli da je druga skupina izgradila viši. Pobjednička skupina ovog zadatka je skupina čiji je rezultat prikazan na Slici 4.

6.1.3. Izrada papirnatih zrakoplova

Posljednju su aktivnost učenici vrlo uspješno odradili budući da je većina članova u skupinama ravnomjerno sudjelovala u izvršavanju zadatka. Prilikom faze ubacivanja papirnatih zrakoplova u označeni prostor učenici su bili izuzetno natjecateljski raspoloženi te su ostali članovi bodrili člana kojega su odabrali za izvođenje ubacivanja papirnatih zrakoplova u označeni prostor.

Slika 8., 9., 10., i 11. (s lijeva na desno) Izrada papirnatih zrakoplova

Slika 8. i Slika 9. prikazuju fazu izrađivanja papirnatih zrakoplova, Slika 10. prikazuje fazu ubacivanja papirnatih zrakoplova u označeni prostor, dok Slika 11. prikazuje konačni rezultat izvršenog zadatka. Školska je knjižničarka prebrojila papirnate zrakoplove te proglasila pobjedničku skupinu koja je imala najviše papirnatih zrakoplova u označenom prostoru.

Zaključiti je da je u 3. E razrednom odjelu uspješno potaknuta znatiželja, motiviranost te razvoj određenih poduzetničkih vještina, no preporučuje se češće provoditi radionice koje će poticati razvoj organizacijskih vještina, inzistirati na pažljivom čitanju s razumijevanjem i

poštivanjem zadataka te zadavati im konceptualne i apstraktne zadatke kako bi se potaknuo razvoj sposobnosti za izvršavanje zadataka takvoga tipa.

6.2. Radionica u 2. K

2. K razred broji dvadeset i troje učenika smjera Komercijalist, od toga sedamnaest učenica i šest učenika. Učenici su izvrsno prihvatili ideju radionice, razumjeli i poštivali pravila za izvršavanje zadataka, vrlo spretno i brzo su se organizirali te su uspješno riješili sve zadatke. Uvodna je aktivnost donijela odlične rezultate jer su učenici vrlo ozbiljno shvatili svoja zaduženja unutar skupine, pa su tako kontrolori vremena samoinicijativno uključivali štopericu na mobilnim uređajima prema navedenom potrebnom vremenu za izvršavanje zadataka te su upozoravali na vrijeme.

6.2.1. Skupni oblik

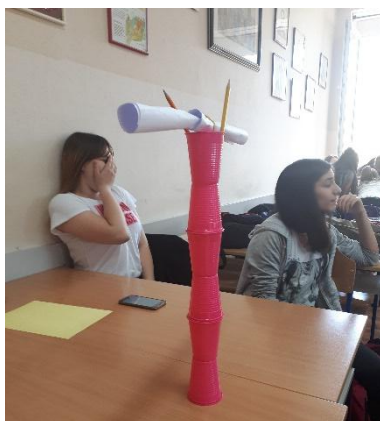
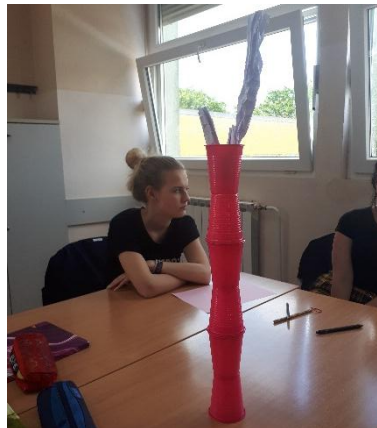
Nakon što su se dobro i učinkovito organizirali u uvodnoj aktivnosti, učenici su spremno i brzo pristupili izvršavanju aktivnosti koja je uslijedila.

Slika 12., 13., 14. i 15. (s lijeva na desno) Skupni oblik

Slika 12. prikazuje skupinu koja je prva formirala oblik te su naveli da njihov oblik predstavlja kuću. Sljedeća skupina koja je formirala oblik je prikazana na Slici 13., a oblik koji su oni zauzeli jest oblik zrakoplova. Skupina koja je zauzela oblik zrakoplova jasno je prikazala oblik koji je bio prepoznatljiv i prije nego su naveli naziv formiranog oblika. Na Slici 14. prikazan je rezultat treće skupine koja je formirala oblik vrlo sličan drugoj skupini, no na pitanje koji oblik su formirali, odgovorili su da su formirali oblik križa, što je uistinu tako i izgledalo. Četvrta je skupina posljednja formirala oblik vlaka, što je prikazano na Slici 15. Sve su skupine uspješno izvršile zadatak te je pobjedu odnijela skupina koja je prva formirala odabrani oblik. Jedini detalj koji je promaknuo svim skupinama bio je taj da vođe skupina nisu uzviknuli naziv skupine pri završavanju zadatka.

6.2.2. Izgradnja najvišeg tornja

Slika 16., 17., 18. i 19. (s lijeva na desno) Izgradnja najvišeg tornja

Navedenoj aktivnosti učenici su rado pristupili te su se prilikom izgradnje tornja trudili izgraditi viši toranj od skupine koja je u tom trenutku imala najviši toranj. Događalo se da su im se tornjevi rušili nekoliko puta što potvrđuje i izostanak fotografije tornja četvrte skupine kojoj se toranj urušio po isteku vremena jer su pokušavali toranj učiniti višim, no što je bio. Moglo se primijetiti da je rušenje tornjeva kod učenika rezultiralo frustriranošću i odustajanjem, što je zapravo pridonijelo aktiviranju svih članova skupina budući da su prilikom odustajanja jednog učenika, izvršavanje zadatka preuzimali drugi učenici.

Slika 16. prikazuje skupinu čiji su članovi s nestrpljenjem promatrali vođu skupine dok je pažljivo pokušavao produljiti toranj. Slika 17. prikazuje toranj skupine koja je odnijela pobjedu izgradivši najviši toranj. Na Slici 18. prikazan je rezultat izvršavanja zadatka treće skupine, dok je na Slici 19. prikazana faza izgradnje istoga tornja navedene skupine. Osim toga, na Slici 19. u pozadini je vidljiva četvrta skupina ispred koje se nalazi urušeni toranj. Učenici četvrte skupine izrazili su razočarenje budući da nisu uspjeli izvršiti zadatak bez obzira na uloženi trud.

6.2.3. Izrada papirnatih zrakoplova

Prilikom pristupanja posljednjoj aktivnosti, učenici su znatiželjno iščekivali zadatak te su pokazali interes za postizanje uspjeha. Moglo se primijetiti da su učenice učile od učenika kako izraditi papirnatih zrakoplov koji će moći dobro i daleko letjeti. Neki su se učenici odlučili za veći broj zrakoplova tako što su prepolovili papire koje su dobili na raspolaganje.

Slike 20. i 21. prikazuju dvije različite skupine u istoj fazi zadatka – izradi papirnatih zrakoplova. Na objema fotografijama vidljivo je da učenici uče jedni od drugih, odnosno da jedan učenik demonstrira, dok učenice prate korake i na taj način pridonose izvršavanju zadatka.

Slika 22. prikazuje učenika člana prve skupine u fazi ubacivanja papirnatih zrakoplova unutar označenoga prostora u učionici. Učenik je prethodno bio odabran od strane ostalih članova skupine kojoj je pripadao te je opravdao dobivenu ulogu postigavši izvrstan rezultat. Preostale su skupine bile podjednako uspješne u izvršavanju zadatka, jedino je četvrta skupina imala nekoliko papirnatih zrakoplova koji su se prilikom bacanja vraćali nazad, što je kod nekih učenika izazivalo smijeh, dok je kod drugih izazvalo ljutnju.

Slika 23. prikazuje konačan rezultat izvršavanja zadatka nakon ubacivanja papirnatih zrakoplova unutar označenog prostora u učionici. Papirnati zrakoplovi koji su dospjeli unutar označenoga prostora bili su prebrojani te je uslijedilo proglašenje pobjednika posljednje aktivnosti.

Slika 20., 21., 22. i 23. (s lijeva na desno) Izrada papirnatih zrakoplova

Zaključak provedene radionice u 2. K razrednom odjelu je da je radionica uspješno potaknula znatiželju, motiviranost te razvoj određenih poduzetničkih vještina kod učenika. Preporučuje se nastaviti provoditi radionice sa zadatcima natjecateljskog tipa koji će dodatno poticati razvoj preuzimanja odgovornosti za rezultate zadataka, prihvatanja neuspjeha kao dio puta prema uspjehu te osvještavanja mogućnosti za učenje, samorazvoj i napredak kroz takav tip aktivnosti.

6.3. Radionica u 1. G

Na radionici u 1. G razredu bilo je devetnaest učenika koji pripadaju obrazovnom smjeru Tehničar za računalstvo, od toga šesnaest učenika i tri učenice. Dvije su učenice bile u

jednoj skupini zajedno s dva učenika, dok je u drugoj skupini jedna učenica bila pridružena četvorici učenika. Na samom početku radionice učenici su pokazali znatizelju te interes za takvim načinom rada, što je utjecalo na motiviranost prilikom pristupanja zadatcima. Učenici su aktivno sudjelovali u svim aktivnostima te je učionicom zavladao pozitivno natjecateljsko ozračje, jedino je jedna skupina učenika bila manje aktivna i raspoložena, što je pridonijelo sporijem rješavanju zadataka u odnosu na ostale skupine.

Uvodnu aktivnost učenici su vrlo uspješno odradili, brzo i učinkovito su se organizirali, smislili naziv skupine te su svoje uloge unutar skupine shvatili ozbiljno. Kao u prethodnom razredu, kontrolori vremena su se služili mobilnim uređajima za odbrojavanje vremena navedenog u svakom zadatku te su upozoravali na preostalo vrijeme za izvršavanje zadataka.

6.3.1. Skupni oblik

Učenici su navedenoj aktivnosti pristupili sa zanimanjem, vrlo su brzo došli do konačnih idejnih rješenja kako bi formirali odabrani oblik.

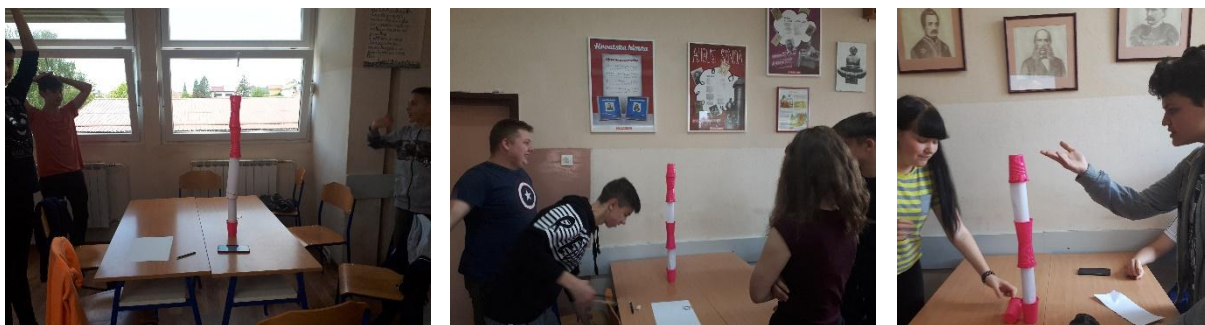
Slika 24., 25., 26. i 27. (s lijeva na desno) Skupni oblik

Slika 24. prikazuje pobjedničku skupinu u izvršavanju zadatka ove aktivnosti budući da su prvi formirali odabrani oblik – sunce. Na Slici 25. prikazana je skupina koja je druga po redu izvršila navedeni zadatak formirajući oblik zvijezde. Sljedeća skupina koja je formirala odabrani oblik trona prikazana je na Slici 26, a posljednja je skupina formirala oblik kruga, što je vidljivo na Slici 27.

Može se zaključiti da su sve skupine uspješno odradile zadatak prve aktivnosti, jedino vođe skupina nisu uzviknuli naziv skupine pri završetku izvođenja zadatka.

6.3.2. Izgradnja najvišeg tornja

Učenici 1. G razreda s iščekivanjem su pristupili sljedećoj aktivnosti, još je više došla do izražaja znatiželja, motivacija te želja za pobjedom.

Slika 28., 29. i 30. Izgradnja najvišeg tornja

Prilikom izvršavanja zadatka, učenici su bili iznimno usredotočeni na izgradnju tornja te su pazili na poštivanje pravila za izvođenje zadataka. Najviši toranj izgradila je prva skupina čiji je rezultat izvršavanja zadatka prikazan na Slici 28. u trenutku kada su učenici prijavili završetak izgradnje još uvijek promatrajući toranj u strepnji da se ne sruši. Učenici su sav radni materijal iskoristili najuspješnije i izgradili najviši i najstabilniji toranj među sva tri razreda.

Slika 29. prikazuje skupinu koja je izgradila toranj koji je visinom gotovo dostizao najviši toranj pobjedničke skupine, no učenici ostalih skupina prijavili su da su članovi iste skupine nekoliko puta dodirnuli plastične čaše rukama, što se protivilo pravilima za izvršavanje zadatka.

Slika 30. prikazuje skupinu učenika kojima se vrh tornja srušio nakon prijave završetka rada, dok slike posljednje skupine nema, budući da ima se toranj srušio nekoliko sekundi prije isteka vremena za izvršavanje zadatka.

6.3.3. Izrada papirnatih zrakoplova

Posljednju su aktivnost učenici dočekali već vrlo motivirani, te su pokazali oduševljenje saznajući zadatak posljednje aktivnosti. Izuzetno ima se svidjela mogućnost pokazivanja vlastitih znanja o zrakoplovima prilikom izrađivanja različitih modela papirnatih zrakoplova.

Slika 31., 32. i 33. Izrada papirnatih zrakoplova

Slika 31. prikazuje jednu skupinu učenika u fazi izrade papirnatih zrakoplova te je vidljivo da su svi članovi skupine sudjelovali u izradi papirnatih zrakoplova te su izrađivali različite modele zrakoplova. Učenici su čak imali saznanja o izradi modela papirnatozrakoplova koji je postigao svjetski rekord u prijedenoj udaljenosti.

Slika 32. prikazuje učenike u fazi ubacivanja papirnatih zrakoplova unutar označenog prostora u učionici. Može se primijetiti da su učenici pažljivo promatrali učenike koji su pokušavali opravdati dobivenu ulogu unutar svoje skupine koja je nosila veliku odgovornost.

Slika 33. prikazuje konačni rezultat nakon izvršavanja posljednje faze zadatka navedene aktivnosti. Nakon što su sve skupine završile s ubacivanjem papirnatih zrakoplova u označeni prostor, školska je knjižničarka prebrojala papirnate zrakoplove te proglasila pobjedničku skupinu posljednje aktivnosti. Jednoj su skupini bila oduzeta dva boda budući da su učenici prijavili učenika koji je, dok je bacao papirnate zrakoplove posljednje skupine, dva

puta prestupio nogom preko linije koja je označavala prostor s kojega su se bacali papirnati zrakoplovi.

Radionica je u 1. G razredu vrlo uspješno provedena te se moglo primijetiti da su interes, znatiželja i motivacija rasli tijekom izvršavanja zadataka. Učenici su promatrali jedni druge, odnosno, izvršavanje zadataka drugih skupina te tako mijenjali i prilagođavali vlastite ideje i ostvaraje. Neke su skupine izuzetno dobro funkcionirale u timskom radu, dok je jednoj skupini učenika bilo teško prilagoditi se radu u timu. Preporučuje se nastaviti provoditi radionice koje potiču razvoj vještine timskog rada koja podrazumijeva zajedničko donošenje odluka, fleksibilnost prilikom prihvaćanja tuđih ideja i prijedloga te preuzimanje zajedničke odgovornosti za postizanje lošijih rezultata, kao i za postizanje uspješnijih rezultata.

6.4. Evaluacija

Učenici su na kraju radionice izrazili dojmove usmenim putem rekavši da ima se radionica jako svidjela te da bi voljeli češće imati takve radionice. Na pitanje jesu li dosad imali prilike sudjelovati u takvom tipu radionice, odgovorili su da nisu. Budući da su učenici prvi puta sudjelovali u takvom tipu radionice, a školska knjižničarka prvi puta provela navedenu radionicu, zaključiti je da je radionica uspješno provedena. Unatoč sitnim propustima, učenici i školska knjižničarka mogli su nešto naučiti, kako iz uspješnijih segmenata radionice, tako i iz onih manje uspješnih. Primjerice, na temelju manje uspješnih rezultata prvih dviju aktivnosti radionice provedene u trećem razredu, moglo se zaključiti da je potrebno bolje kontrolirati tijek vremena prilikom trajanja zadataka, oduzimati bodove učenicima koji bi prekršili pravila za izvršavanje zadataka te naglašavati važnost dobre organizacije rada skupine. Što se tiče aktivnosti Skupni oblik, moglo se doći do zaključka da će učenici bolje razumjeti i brže reagirati na zadatak ako im se navede primjer jednog oblika te objasni način na koji se može izvesti s naglaskom da taj isti primjer učenici ne mogu preuzeti. Takva izmjena u pristupu rezultirala je uspješnijim ostvarajima iste aktivnosti u preostala dva razredna odjela.

Osim usmenim putem, evaluacija je provedena i putem evaluacijskih listića²⁹ po završetku radionice. U radionicama je sveukupno sudjelovalo šezdeset učenika te je bilo podijeljeno šezdeset evaluacijskih listića. Od šezdeset evaluacijskih listića, devetnaest je predano neispunjenih i to ponajviše nakon radionice u trećem razredu.

Četrdeset i jedan evaluacijski listić bio je pročitan, analiziran, statistički obrađen te se može utvrditi da je evaluacija odrađena na uzorku četrdeset i jednog učenika uglavnom drugog i prvog razreda. Učenici nisu s jednakim interesom pristupili ispunjavanju evaluacijskih listića budući da su se pojavili neodređeni kratki odgovori na pet evaluacijskih listića poput: „puno toga, sve, super, svemu“ što potvrđuju Slika 34. i 35., a na sedamnaest evaluacijskih listića neki se odgovori ponavljali, poput: „praviti avione, izrađivanje aviona, pravljenje aviona“, što potvrđuje Slika 36. U navedenim evaluacijskim listićima ispunjenima na taj način jedino su odgovori o tome kako su se učenici osjećali davali konkretnu povratnu informaciju i u tome su svi bili pozitivni, osim dva neutralna.

EVALUACIJSKI LISTIĆ

Aktivno sam sudjelovao/la u radu skupine
 a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Davao/la sam prijedloge
 a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Danas sam naučio/la Puno toga

Posebno mi se sviđelo sve

Osjećao/la sam se super

Trebam poraditi na svemu

EVALUACIJSKI LISTIĆ

Aktivno sam sudjelovao/la u radu skupine
 a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Davao/la sam prijedloge
 a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Danas sam naučio/la jesam

Posebno mi se sviđelo jako

Osjećao/la sam se fantastično

Trebam poraditi na svema

Slika 34. i 35. Evaluacijski listić

²⁹ Evaluacijski listić nalazi se na kraju pripreme za radionicu koja se nalazi pod priložima ovoga rada.

S druge strane, neki odgovori dali su konkretnije informacije o tome što su naučili, što im se posebno svidjelo te na čemu trebaju poraditi, to potvrđuju Slika 37., 38. i 39. Tako su neki odgovori otkrivali da se učenicima svidio timski rad, ideja radionice, natjecateljski zadatci (ponajviše izrada papirnatih zrakoplova i izgradnja najvišeg tornja) te duh ekipe. Pod pitanjem „Danas sam naučio/la“, učenici su pisali da su naučili puno toga, raditi avione, biti aktivniji, biti brzi, sudjelovati u timu i zabaviti se na drugačiji način, davati prijedloge, stvarati strategije na temelju kvalitete i brojnosti, da je u timu sve lakše, da je timski rad bitan, da nije bitno pobijediti, da netko nije osoba za rad u timu, da trebaju biti složni i zajednički donositi odluke više promišljajući u nekim igrama, da ne treba biti brzoplet, da treba podupirati članove grupe koji odustaju i da svaki član ima drugu vještinu, da je komunikacija u grupi jako važna i da se ne treba vezati samo za dobar uspjeh, da je bitno imati dobre suradnike i ne ljutiti se kad se gubi, da se od drugih može puno naučiti te da je više bolje nego manje.

EVALUACIJSKI LISTIĆ

Aktivno sam sudjelovao/la u radu skupine

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Davao/la sam prijedloge

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Danas sam naučio/la praviti avione

Posebno mi se svidjelo pravljenje aviona

Osjećao/la sam se zretno

Trebam poraditi na pravljenja aviona

EVALUACIJSKI LISTIĆ

Aktivno sam sudjelovao/la u radu skupine

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Davao/la sam prijedloge

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Danas sam naučio/la da treba podupirati članove grupe koji odustaju i da svaki član ima drugu vještinu

Posebno mi se svidjelo razne igre koje smo igrali

Osjećao/la sam se zretno

Trebam poraditi na razmišljanju pod pritiskom

EVALUACIJSKI LISTIĆ

Aktivno sam sudjelovao/la u radu skupine

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Davao/la sam prijedloge

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Danas sam naučio/la da trebamo biti
bolje, donijeti rješenje problema i ne
razmišljati u nekom igrama

Posebno mi se svidjelo duh ekipe

Osjećao/la sam se dobro, zadovoljno,
neustrpljivo, sretno

Trebam poraditi na organizaciji problema, donijeti
pravilnu odluku.

EVALUACIJSKI LISTIĆ

Aktivno sam sudjelovao/la u radu skupine

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Davao/la sam prijedloge

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Danas sam naučio/la DA NE TREBA
BITI RZDOPLET

Posebno mi se svidjelo NATJECANJE S AVIONIMA I
DUH EKIP

Osjećao/la sam se dobro i odgovorno

Trebam poraditi na BRZOM RJEŠAVANJU
NEKOG PROBLEMA

Slika 36., 37., 38. i 39. Evaluacijski listići

Pod pitanjem „Osjećao/la sam se“ učenici su navodili: super, sretno, opušteno i zabavno, dobro, oduševljeno, odlično, super zabavno, extra, top, fantastično, normalno; ni malo posebnije nego inače, sretno i zadovoljno, jako lijepo i uzbuđeno, dobro i odgovorno, neutralno; nije me baš zanimalo, natjecateljski, nestrpljivo i sretno.

Na pitanje „Trebam poraditi na“ učenici su pisali: broju aviona, pravljenju aviona, svemu, brzini, izradi papirnatih aviona i vođenju skupine, domišljatosti, razmišljanju pod pritiskom, bacanju aviona, ničemu, mašti, brzom rješavanju nekog problema, rješavanju problema i donošenju pravilnih odluka, radu u skupini i uvažavanju drugih, pronalaženju boljih ideja, brzini ruku, raspoloženju tijekom timskog rada, rukopisu, suradnji, davanju prijedloga, dosta toga.

U nastavku su rada izneseni statistički podatci prema pitanjima i odgovorima s evaluacijskih listića. Tablica 3. prikazuje pitanja i statističke podatke za prva dva pitanja koja su se odnosila na aktivnosti učenika. Može se primijetiti da većina učenika smatra da su bili aktivni te da su davali prijedloge, što je pokazatelj uspjeha postignutog radom u timu te dinamičnim natjecateljskim zadacima koji su uspjeli potaknuti većinu učenika na doprinos u radu svoga tima.

Aktivno sam sudjelovao/la u radu skupine			Davao/la sam prijedloge		
Da	Djelomično	Nisam sudjelovao/la	Da	Djelomično	Nisam sudjelovao/la
37	3	1	33	7	1

Tablica 3. Statistički podatci evaluacijskih listića

Tablica 4. drugačije je oblikovana zbog velikog broja odgovora koji su podijeljeni po kategorijama u odnosu na što se od navedenoga odnosio učenički odgovor, pa tako svi odgovori u kojima su učenici naveli da su naučili o važnosti timskoga rada, suradnje, komunikaciji u timu i slično, svrstani su pod kategoriju Timski rad i suradnja. Odgovori koji su se odnosili na dojam učenika o zabavi, pobjedi ili osjećajima vezano za skupni rad, svrstani su pod kategoriju Zabava i dojmovi. Odgovori u kojima su učenici iznosili razne strategije poboljšanja u pristupu izvršavanja zadataka svrstani su pod kategoriju Strategije. Navođenje odgovora koji su se odnosili na izradu aviona svrstani su pod kategoriju koja nosi isti naziv, dok su odgovori koji ne nude informaciju na postavljeno pitanje svrstani pod kategoriju Neodređeno. Može se primijetiti da je broj odgovora po kategorijama podjednak, s tim da najviše odgovora imaju kategorije Timski rad i suradnja te Izrada aviona, što će reći da su učenici crpili odgovore iz različitih perspektiva i različitih iskustava. Rezultati su pokazali da je svaki učenik koji je predao popunjen evaluacijski listić napisao da je naučio nešto, što pokazuje da su učenici svjesni da su usvojili nova znanja i vještine na radionici, a to je vrlo dobar pokazatelj uspjeha radionice.

Danas sam naučio/la				
Timski rad i suradnja	Zabava i dojmovi	Strategije	Izrada aviona	Neodređeno
10	6	6	10	7

Tablica 4. Statistički podatci evaluacijskih listića

Tablica 5. prikazuje odgovore učenika raspoređene u tri kategorije, od kojih prva kategorija obuhvaća sve odgovore koji se odnose na timski rad i suradnju, druga skupina se odnosi na aktivnosti koje su učenici navodili kao odgovore te treća skupina u koju se ubrajaju

svi neodređeni odgovori. Najviše odgovora odnosilo se na imenovanje aktivnosti u kojoj su učenici sudjelovali, pa su tako od dvadeset i osam odgovora, dvadeset i pet odgovora imenovala posljednju aktivnost (Izrada papirnatih zrakoplova), dva odgovora su označavala Izgradnju najvišeg tornja, dok je jedan odgovor bio prva aktivnost (Skupni oblik). Može se zaključiti da je daleko najviše učenike zainteresirala i motivirala posljednja aktivnost (Izrada papirnatih aviona) te da je učenicima timski rad omiljeni oblik rada.

Posebno mi se sviđjelo		
Timski rad	Aktivnosti	Neodređeno
6	28	7

Tablica 5. Statistički podatci evaluacijskih listića

Tablica 6. prikazuje odgovore učenika podijeljene u tri kategorije budući da su odgovori uistinu bili raznoliki, a mogu se značenjski svrstati u tri kategorije. Neki od izrazito pozitivnih odgovora su: super, fantastično, top, extra, sretno, oduševljeno, a umjereno pozitivni odgovori bili su: dobro. Neutralni odgovori odnosili su se na odgovore poput: normalno, neutralno i ni malo posebnije nego inače. Može se zaključiti da je većina učenika izrazila izrazito pozitivne osjećaje za vrijeme radionice, što u svakom slučaju dobra podloga za razvijanje motivacije, poticanje razvoja poduzetničkih vještina i želje za napretkom.

Osjećao/la sam se		
Izrazito pozitivni odgovori	Umjereno pozitivni odgovori	Neutralni odgovori
34	4	3

Tablica 6. Statistički podatci evaluacijskih listića

U Tablici 7. prikazani su učenički odgovori na posljednje pitanje raspoređeni u sedam kategorija. Rezultati pokazuju da dvanaest učenika smatra da treba poraditi na izradi aviona, osam učenika smatra da treba poraditi na brzini i na svemu, dok je sedam učenika dalo različite odgovore koji su se mogli svesti pod jednu kategoriju. Pod kategoriju sa sedam odgovora spadaju navodi poput: razmišljanju pod pritiskom, davanju prijedloga, pronalaženju

boljih ideja i slično. Četiri učenika predala su evaluacijsku listić bez odgovora na posljednje pitanje, a tri učenika su navela da trebaju poraditi na suradnji i uvažavanju drugih, dok je jedan učenik napisao da ne treba poraditi na ničemu. Može se primijetiti da je većina učenika napisala nešto za što misle da na tome trebaju poraditi, no ipak pet učenika nije navelo na čemu bi mogli poraditi te je preporuka da se nastavlja s provođenjem zadataka natjecateljskoga tipa prilikom kojih bi se učenici trebali usmjeravati na prihvaćanje „neuspjeha“, preuzimanje odgovornosti te planiranje mjera poboljšanja.

Trebam poraditi na						
Na svemu	Ničemu	Rješavanju problema	Suradnji	Brzini	Izrada aviona	Prazno
8	1	7	3	8	12	4

Tablica 7. Statistički podatci evaluacijskih listića

Evaluacija je neizostavan dio bilo koje provedene aktivnosti te predstavlja povratnu informaciju, u ovom slučaju, školskoj knjižničarki o provedenoj radionici, dojmovima učenika te o segmentima na koje treba obratiti pažnju prilikom planiranja budućih aktivnosti. U nekim slučajevima evaluacija može čak otkriti određene sastavnice koje školska knjižničarka nije prvotno imao u vidu za razmatranje, a ispostave se važnima. Primjerice, analiziranjem podataka dobivenih evaluacijskim listićima nakon radionice, pokazalo se da je većina učenika bila iznimno pozitivno raspoložena tijekom i nakon provođenja radionice, što prilikom planiranja radionice nije bio jedan od temeljnih segmenata koje je školska knjižničarka oblikovala u ciljeve, no zapravo je važno ne ispustiti iz vida koliko pozitivno ozračje i zadovoljstvo učenika može utjecati na ostvarivanje svih ostalih ciljeva na koje se školska knjižničarka koncentrirala.

Također, treba imati na umu da su se učenici u sva tri razreda izjasnili da im je to bila prva takva radionica, što objašnjava neka eventualna nesnalaženja na početku radionice te pri organizaciji i poštivanju pravila za izvođenje zadataka i vremena predviđenog za trajanje zadataka.

7. Rasprava

Istraživački dio ovoga rada proveden je u obliku radionice „Poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika“ u tri razredna odjela te je iznjedrio nekoliko spoznaja koje se mogu ostaviti na daljnje razmatranje te nekoliko pretpostavki koje zahtijevaju provođenje novih aktivnosti koje će dati povratnu informaciju o pretpostavkama.

Pretpostavka ovog istraživanja bila je da se putem aktivnosti unutar provedene radionice mogu razvijati određene poduzetničke vještine, znatiželja i motivacija kod učenika. Rezultati istraživanja pokazali su da se kod učenika potaknula znatiželja i motivacija te razvoj određenih poduzetničkih vještina, no očekivani rezultati koji su prilikom planiranja radionice bili formirani u cilju radionice, ishodima te načinima praćenja mogu biti jasan pokazatelj tek provođenjem sličnih radionica u istim razrednim odjelima kada bi se mogle usporediti učeničke vještine prve radionice i sljedeće slične radionice. Prema tome, ako bi se željeni rezultat trebao procijeniti na pouzdan i mjerljiv način koji bi provođenjem sličnih aktivnosti jasno pokazao koji su od navedenih ciljeva ostvareni, dolazi se do zaključka da se razvoj navedenih ciljeva teško može izmjeriti nakon samo jedne radionice, budući da se ne može usporediti na istom odabranom uzorku.

Može se zaključiti da se prilikom postavljanja ovakvih ciljeva ne može opravdati pretpostavka na izravan način putem pouzdanih mjerljivih instrumenata, nego donošenjem zaključaka na temelju informacija koje su proizašle iz uspješnosti provedenih zadataka i evaluacijskih listića te putem različitih etapa unutar aktivnosti unutar kojih se kod učenika moralo potaknuti razvijanje određenih poduzetničkih vještina, budući da u suprotnom ne bi mogli uspješno izvršiti zadatke.

Za uspješno izvršavanje uvodne aktivnosti, učenici su trebali organizirati rad skupine te se ispostavilo da su učenici koji su se dobro organizirali i ozbiljno shvaćali vlastite uloge bili uspješniji u izvršavanju zadataka. Kod prve aktivnosti, učenici koji su brzo djelovali, kreativno razmišljali i surađivali kao tim, bili su brži i uspješniji od učenika koji u tome nisu uspjeli. Prilikom izvršavanja druge aktivnosti, učenici koji su pomno planirali strategiju, učili promatrajući tuđe uspjehe ili neuspjehe, usredotočeno izvodili radnje i zajednički preuzimali odgovornost za uspjeh ili neuspjeh, postigli su bolje rezultate od onih koji su odustajali te su imali još više motivacije za sljedeću aktivnost. Posljednja aktivnost zahtijevala je od učenika

donošenje odluka o strategiji izrade papirnatih zrakoplova, pružala je mogućnost učenja od drugih, inicijativnosti i preuzimanja odgovornosti za rezultat izvršavanja zadatka te učenici kod kojih je uspješno potaknut razvoj navedenih poduzetničkih vještina ostvarivali su bolje rezultate.

Budući da je poduzetničko obrazovanje usmjereno na razvijanje poduzetničkih vještina i načina razmišljanja kako bi se kreativne ideje pretvorile u poduzetničku akciju,³⁰ može se smatrati da je pretpostavka opravdana budući da su se uistinu učeničke kreativne ideje uspjele pretvoriti u poduzetničku akciju postigavši uspješne rezultate zadataka provedenih aktivnosti.

„Motivacija kao pokretačka snaga ima veliku moć i pozitivno djeluje na obrazovna postignuća učenika u vidu njihovih ishoda učenja, ali i na zadovoljstvo postignutim kod nastavnika/stručnih suradnika. Iz tih je razloga motivacija jedna od najvažnijih komponenti koja djeluje na ishode učenja, ali istodobno jedna od najtežih za mjerenje.“³¹ Navedeni citat potvrđuje da ako je ostvarena pokretačka snaga kod učenika, ostvaruju se i ishodi učenja obrazovnih postignuća, odnosno cilja radionice.

Navedeni rezultati provedenog istraživanja potvrđuju prethodno postavljenu pretpostavku te imaju vrijednost predstavljanja primjera planiranja, provođenja i vrednovanja određenih aktivnosti unutar radionice koja za cilj ima poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika. Značenje rezultata provedenog istraživanja je doprinos osnaživanju utjecaja djelatnosti školskog knjižničarstva kao izuzetno važnog segmenta odgoja i obrazovanja tijekom školovanja svakog pojedinca. Ovim radom otvaraju se mogućnosti novih putova istraživanja planiranjem, provođenjem i vrednovanjem istih ili sličnih aktivnosti unutar radionica u razrednim odjelima.

---

³⁰ <https://drive.google.com/file/d/1XPe9DRb70sZNuf3YT2XWRsHtUP9bIG5a/view?usp=sharing>

³¹ Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2012. str. 111.

8. Zaključak

Pri završetku školovanja učenici bi u skladu s oblikovanim stavovima, uvjerenjima i načinima razmišljanja trebali moći prepoznavati vlastita usmjerenja interesa, sposobnosti te prema tome planirati i organizirati sljedeće životne korake. Školska knjižnica kao dio odgojno-obrazovnog sustava te kulturnog i društvenog života učenika trebala bi osmišljavati i omogućavati različite aktivnosti i usluge koje bi kod mladih poticale razvoj raznih vrijednosti koje zajedno čine sustav poduzetničkih vještina.

Budući da je današnja mladež digitalnog vremena opterećena ogromnom količinom informacija, uloga je školske knjižnice odabrati one informacije i sadržaje koje će ponuditi mladima, a koje će im koristiti za samorazvoj i cjeloživotno učenje. Sadržaji koje će nuditi školska knjižnica poticat će sposobnost promišljanja otvorenog uma, kreativnost u rješavanju problema, originalnost ideja, planiranje i organiziranje provođenja ideja u djela, suradnja te pametno promišljanje za sebe i zajednicu.

Ovaj je rad nastojao ukazati na važnost i ulogu školske knjižnice u razvoju poduzetničkih vještina kod učenika na način da je objasnio te putem istraživanja prikazao i analizirao određene aktivnosti koje bi školske knjižnice mogle ponuditi u tu svrhu, a mogu donijeti iste rezultate predstavljenim i provedenim načinom rada.

9. Literatura

1. Dojčinović, L. ; Đorđević, Z. ; Jergović, A. Upravljanje karijerom : poduzetnička kompetencija. <https://hrcak.srce.hr/130272> (6.5.2019.)
2. Farmer, L. (2007). Principals : Catalysts for Collaboration. *School Libraries Worldwide*, 13(1), 56 – 65.
3. Haycock, K. (2007). Collaboration : Critical Success Factors for Student Learning. *School Libraries Worldwide*, 13(1), 25 – 35.
4. Hisrich, R. ; Peters, M. ; Shepherd, D. Poduzetništvo. Zagreb : Mate, 2011.
5. <https://drive.google.com/file/d/1XPe9DRb70sZNuf3YT2XWRsHtUP9bIG5a/view?usp=sharing>
6. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kreativnost> (pristupljeno: 10.2.2019.)
7. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Poduzetni%C5%A1tvo> (pristupljeno: 9.2.2019.)
8. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / Tove Pemmer Saetre i Glenys Willars ; pod pokroviteljstvom IFLA-ine Sekcije za školske knjižnice ; [s engleskog prevela Irena Kranjec]. - Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
9. IFLA-ine smjernice za školske knjižnice / sastavio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za školske knjižnice ; uredile Barbara Schultz-Jones i Dianne Oberg uz doprinos Upravnog odbora Međunarodne udruge školskih knjižničara ; sastavio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za školske knjižnice ; s engleskog prevele Irena Gašparović, Dina Mašina. - Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016.
10. Jozić, R. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 67–76.
11. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica - korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti [etc.], 2004.

12. Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2012.
13. Lončarević, M. Školska knjižnica – instrument za učenje. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 85–89.
14. Lovrenčić, S. ; Vrančić, M. Poduzetničke vještine u osnovnoj školi : razredna nastava - primjer dobre prakse. <https://hrcak.srce.hr/file/192434> (pristupljeno: 7.2.2019.)
15. Lovrinčević, J. [... et. al.]. Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005.
16. Lukić, I. [... et. al.]. Poduzetništvo : udžbenika za nastavu predmeta Poduzetništvo u gimnazijama i u ostalim srednjim školama. Zagreb : I. gimnazija, 2014.
17. Morris, B. (2007). The Principal's Support of Classroom Teacher-Media Specialist Collaboration. *School Libraries Worldwide*, 13(1), 36 – 55.
18. Nacionalni kurikulum međupredmetne teme poduzetništvo : prijedlog nakon javne rasprave. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, prosinac, 2017.
https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2017/OBRAZOVANJE/NACION-KURIK/MEDUPREDMETNE-TEME/medupredmetna_tema_poduzetnistvo.pdf
(pristupljeno: 8.2.2019.)
19. Posavec, R. Status školskih knjižnica unutar organizacije u kojima djeluje. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 91–94.
20. Sedlan König, Lj. Poduzetnička kompetencija kao izvor konkurentnosti studenata na tržištu rada. <https://hrcak.srce.hr/107935> (6.5.2019.)
21. Smjernice za knjižnične usluge za mladež / glavna urednica Ana Barbarić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
22. Štefanić, I. Inovativno poduzetništvo : priručnik za studente, inovativne poduzetnike i poduzetne znanstvenike. Osijek : Tera Tehnopolis, 2015.

23. Šutalo, V. Poduzetničke kompetencije i suradničko poduzetništvo: put do promjena i unaprjeđenja kvalitete programa i obrazovanja. <https://hrcak.srce.hr/file/192319>
(7.2.2019.)
24. Šverko, B. Ljudski potencijali : usmjeravanje, odabir i osposobljavanje. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012.

Popis slika

Slika 1., 2., 3. Skupni oblik

Slika 4., 5., 6. i 7. (s lijeva na desno) Izgradnja najvišeg tornja

Slika 8., 9., 10. i 11. (s lijeva na desno) Izrada papirnatih zrakoplova

Slika 12., 13., 14. i 15. (s lijeva na desno) Skupni oblik

Slika 16., 17., 18. i 19. (s lijeva na desno) Izgradnja najvišeg tornja

Slika 20., 21., 22. i 23. (s lijeva na desno) Izrada papirnatih zrakoplova

Slika 24., 25., 26. i 27. (s lijeva na desno) Skupni oblik

Slika 28., 29. i 30. Izgradnja najvišeg tornja

Slika 31., 32. i 33. Izrada papirnatih zrakoplova

Slika 34. i 35. Evaluacijski listić

Slika 36., 37., 38. i 39. Evaluacijski listići

Popis tablica

Tablica 1. Podatci o razrednim odjelima na radionicama

Tablica 2. Utrošenost radnih materijala po aktivnostima

Tablica 3. Statistički podatci evaluacijskih listića

Tablica 4. Statistički podatci evaluacijskih listića

Tablica 5. Statistički podatci evaluacijskih listića

Tablica 6. Statistički podatci evaluacijskih listića

Tablica 7. Statistički podatci evaluacijskih listića

Prilozi

Prilog 1

Elektrotehnička i ekonomska škola Nova Gradiška

PRIPREMA ZA IZVEDBU RADIONICE

Poticanje ravoja poduzetničkih vještina kod učenika

stručni suradnik knjižničar Angelina Bijelić

Priprema za izvedbu nastavnog sata

Škola: Elektrotehnička i ekonomska škola Nova Gradiška

Razred: 3., 2. i 1.

Knjižničar: Angelina Bijelić

Naziv radionice: Poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika

Ključni pojmovi: poduzetničke vještine, organizacija, kreativnost, inovacija, inicijativnost, timski rad, suradnja, donošenje odluka, fleksibilnost, natjecateljski duh, ideje, preuzimanje odgovornosti;

Sudionici: školski knjižničar, učenici

Mjesto izvođenja: učionica Hrvatskoga jezika

Cilj radionice:

Cilj radionice je potaknuti razvoj poduzetničkih vještina kod učenika te pozitivno utjecati na razvoj motivacije i znatiželje kod učenika.

Ishodi učenja:

Kognitivni

Nakon uspješno odrađene radionice učenici mogu prepoznati važnost razvijanja vještine rada u timu, kreativnosti, organizacije, donošenja odluka, smišljanja strategije, inovativnosti, inicijativnosti, preuzimanja odgovornosti.

Spoznajni

Učenici mogu mijenjati vlastite metode za postizanje rezultata promatrajući druge. Učenici mogu oblikovati vlastita promišljanja o svom doprinosu unutar zajednice.

Psihomotorički

Učenici se mogu bolje koncentrirati i usredotočiti na rješavanje zadataka. Učenici mogu konstruirati odabrani oblik, papirnati zrakoplov i toranj koristeći se zadanim materijalima.

Način učenja:

frontalni rad, rad u skupinama, individualni rad, demonstracija;

Metode poučavanja:

metoda govorenja, metoda slušanja, metoda zapisivanja, metoda demonstriranja, metoda praktičnih radova, metoda razgovora, metoda prezentiranja;

Nastavni mediji i pomagala:

živa riječ, radni listići, papiri A4 formata, papiri A4 formata u boji, olovke, plastične čaše, elastične gumice, trake za označavanje prostora, evaluacijski listići;

Literatura za nastavnika:

<https://drive.google.com/file/d/1XPe9DRb70sZNuf3YT2XWRsHtUP9bIG5a/view?usp=sharing>

KOVAČEVIĆ, Dinka ; Lasić-Lazić, Jadranka ; Lovrinčević, Jasmina. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti : Altagama, 2004.

LUKIĆ, I. [... et. al.]. Poduzetništvo : udžbenika za nastavu predmeta Poduzetništvo u gimnazijama i u ostalim srednjim školama. Zagreb : I. gimnazija, 2014.

ZNANJEM do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara / Jasmina Lovrinčević ... [et al.]. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

Literatura za učenika:

Uputiti učenike na literaturu o poduzetništvu, inovativnosti, donošenju odluka i kreativnosti koja je dostupna u školskoj knjižnici.

Način praćenja i provjere:

Cilj n.p. kao kompetencija	Ishodi učenja	Aktivnosti školskog knjižničara i učenika	Metode poučavanja	Pokazatelji
Organiziranje rada skupine.	Prepoznaju važnost organizacije koja utječe na cjelokupan rad skupine.	<p>UVODNA AKTIVNOST</p> <p>Nakon smještanja učenika za školske klupe te pozdrava, školski knjižničar učenicima zadaje uvodni zadatak.</p> <p>Zadatak 0: Vaš je zadatak odabrati i zapisati naziv</p>	<p>metoda govorenja,</p> <p>metoda slušanja,</p> <p>metoda zapisivanja,</p> <p>metoda usmenog</p>	<p>Učenici imaju jasnu predodžbu o organizaciji skupine te svatko svoju ulogu prihvaća i</p>

		<p>skupine te podijeliti uloge u skupini (vođa, kontrolor vremena, kontrolor glasnoće, kontrolor pravila zadatka, zapisničar, i ostalo.) Svi članovi skupine trebaju sudjelovati u izvršavanju zadatka. Za izvršavanje zadatka imate 2 minute.</p> <p>Učenici zapisuju odabrani naziv skupine na papir te se organiziraju dodjeljivanjem uloga svakom članu skupine. Školski knjižničar poziva vođe skupina da otkriju naziv svoje skupine te predstave članove prema ulogama.</p> <p>trajanje: 5 min;</p> <p>NAJAVA TEME</p>	<p>izlaganja;</p> <p>oblik rada: frontalni, individualni, rad u skupini;</p>	<p>obavlja.</p>
<p>Poticanje motivacije i znatiželje kod učenika pojašnjavanjem teme i ciljeva radionice.</p>	<p>Učenici slušaju pojašnjenje teme i ciljeva radionice.</p>	<p>Školski knjižničar učenicima najavljuje temu radionice: Poticanje razvoja poduzetničkih vještina kod učenika. Ukratko pojašnjava cilj radionice.</p>	<p>metoda govorenja, metoda slušanja;</p> <p>oblik rada: frontalni, individualni;</p>	<p>Učenici pokazuju znatiželju i motivaciju za svladavanjem novih vještina.</p>

		trajanje: 3 min		
Razvijanje vještina brzog djelovanja, kreativnosti te timskog rada.	Procjenjuju vlastitu brzinu donošenja odluka te uspoređuju idejno rješenje svog tima s ostalima.	<p>AKTIVNOST „SKUPNI OBLIK“</p> <p>Zadatak 1: Vaš je zadatak u što kraćem vremenu stvoriti određeni jasno prepoznatljivi oblik koristeći se samo vlastitim tijelima. Oblik koji odaberete može biti statičan ili dinamičan. Za dogovor imate 3 minute, a za izvođenje oblika 1 minutu. Prilikom izvođenja oblika ne smijete komunicirati govorom. Čim zauzmete položaj u nekom obliku, vođa skupine treba glasno izreći ime skupine.</p> <p>Učenici se dogovaraju, a potom zauzimaju položaje te nakon što formiraju željeni oblik, vođa skupine</p>	<p>metoda govorenja, metoda slušanja, metoda praktičnog rada;</p> <p>oblik rada: frontalni, rad u skupini;</p>	<p>Učenici brzo djeluju na način da donose odluku i formiraju određeni oblik.</p> <p>Iskazuju uzbuđenje i podršku.</p>

<p>Razvijanje strategije, inovativnosti, kreativnosti te usredotočenosti.</p>	<p>Planiraju strategiju te usredotočeno smišljaju načine uspješne izgradnje najvišeg tornja.</p>	<p>uzvikuje naziv skupine.</p> <p>trajanje: 5 min</p> <p>AKTIVNOST „IZGRADNJA NAJVIŠEG TORNJA“</p> <p>Nakon što su učenici usporedili svoj rezultat s ostalima, školski knjižničar zadaje sljedeći zadatak.</p> <p>Zadatak 2: Vaš je zadatak izgraditi najviši toranj od i uz pomoć materijala koji su dani na raspolaganje. Zadatak je podijeljen u dvije faze: prva je faza pripreme materijala za izgradnju, nakon koje slijedi faza izgradnje tornja. Prilikom gradnje tornja ne smijete rukama dodirivati plastične čaše, ali sav ostali materijal se smije dodirivati. Vrijeme za izvršavanje zadatka je osam minuta. Cilj je zadatka izgraditi najviši toranj koji će ostati stajati dok svi tornjevi ne budu</p>	<p>metoda govorenja, metoda slušanja, metoda praktičnog rada;</p> <p>oblici rada: frontalni, rad u skupini;</p>	<p>Učenici konstruiraju stabilan i visok toranj odabirući materijale koji će im pri tome najbolje služiti.</p>
---	--	---	---	--

		<p>izmjereni služeći se svim materijalima poštujući navedena pravila.</p> <p>Materijali za rad: dva papira A4 formata, šest plastičnih čaša, dvije gumice (za vezanje) i dvije olovke. Napomena: svaki od navedenih materijala treba biti iskorišten na neki način.</p> <p>Učenici izgrađuju tornjeve te slijedi uspoređivanje visine tornjeva.</p> <p>trajanje: 10 min</p>		
<p>Razvijanje vještina osmišljavanja strategije, inicijativnosti, usredotočenosti te preuzimanja odgovornosti.</p>	<p>Osvješčuju i prepoznaju vrijednosti osmišljavanja strategije, razmjene iskustava, uvažavanje</p>	<p>Nakon uspoređivanja visina tornjeva, učenici dobivaju sljedeći zadatak.</p> <p>AKTIVNOST „IZRADA PAPIRNATIH ZRAKOPLOVA“</p> <p>Zadatak 3: Vaš je zadatak od osam papira A4 formata koja imate na raspolaganju načiniti zrakoplove. Imate 2 minute za dogovor i strategiju, deset minuta za izradu zrakoplova od ponuđenih materijala te pet</p>	<p>metoda govorenja, metoda slušanja, metoda praktičnog rada, metoda prezentiranja;</p>	<p>Učenici konstruiraju papirnatu avione prema prethodno osmišljenoj strategiji, odabiru</p>

	tuđeg rada.	<p>minuta za ubacivanje zrakoplova unutar zadanog trokuta u prostoru. Cilj ovoga zadatka jest ubaciti što više zrakoplova unutar označenoga trokuta u prostoru.</p> <p>Učenici izrađuju papirne zrakoplove te odabiru učenika koji će ih pokušati prebaciti u označen prostor u učionici. Nakon toga knjižničar broji papirne zrakoplove prema različitim bojama i proglašava pobjednika.</p> <p>trajanje: 17 min</p> <p>ZAKLJUČNI DIO</p>	<p>oblici rada: frontalni, rad u skupini, individualni;</p>	<p>načine izrade za koje smatraju da će im osigurati uspješno izvršavanje zadatka.</p>
Prepoznavanje cilja radionice.	Prepoznaju važnost razvijanja poduzetničkih vještina.	<p>Knjižničar daje povratnu informaciju učenicima o njihovom radu. Ukratko iznosi zaključne misli vezane uz postizanje cilja radionice.</p> <p>trajanje: 1 minuta</p>	<p>metoda govorenja, metoda slušanja;</p> <p>oblici rada: frontalni;</p>	<p>Učenici prihvaćaju rad na sebi za postizanje boljih rezultata.</p>

Povratna informacija.	Vrednuju radionicu.	<p>EVALUACIJA</p> <p>Ispunjavanjem evaluacijskog listića učenici iznose dojmove s radionice te odgovaraju na postavljena pitanja.</p> <p>trajanje: 1 minuta</p>	<p>metoda govorenja, metoda slušanja, metoda pisanja;</p> <p>oblici rada: frontalni i individualni;</p>	Učenici iznose dojmove te odgovaraju na postavljena pitanja.
-----------------------	---------------------	--	---	--

Evaluacijski listić

EVALUACIJSKI LISTIĆ

Aktivno sam sudjelovao/la u radu skupine

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Davao/la sam prijedloge

a) Da   b) Djelomično   c) Nisam sudjelovao/la

Danas sam naučio/la _____

_____

_____

Posebno mi se svidjelo _____

Osjećao/la sam se _____

_____

Trebam poraditi na _____

_____

Nastavni listići

Zadatak 0: Vaš je zadatak odabrati i zapisati naziv skupine te podijeliti uloge u skupini (vođa, kontrolor vremena, kontrolor glasnoće, kontrolor pravila zadatka, zapisničar, i ostalo.) Svi članovi skupine trebaju sudjelovati u izvršavanju zadatka. Za izvršavanje zadatka imate 2 minute.

Zadatak 1: Vaš je zadatak u što kraćem vremenu stvoriti određeni jasno prepoznatljivi oblik koristeći se samo vlastitim tijelima. Oblik koji odaberete može biti statičan ili dinamičan. Za dogovor imate 3 minute, a za izvođenje oblika 1 minutu. Prilikom izvođenja oblika ne smijete komunicirati govorom. Čim zauzmete položaj u nekom obliku, vođa skupine treba glasno izreći ime skupine.

Zadatak 2: Vaš je zadatak izgraditi najviši toranj od i uz pomoć materijala koji su dani na raspolaganje. Zadatak je podijeljen u dvije faze: prva je faza pripreme materijala za izgradnju, nakon koje slijedi faza izgradnje tornja. Prilikom gradnje tornja ne smijete rukama dodirivati plastične čaše, ali sav ostali materijal se smije dodirivati. Vrijeme za izvršavanje zadatka je osam minuta. Cilj je zadatka izraditi najviši toranj koji će ostati stajati dok svi tornjevi ne budu izmjereni služeći se svim materijalima poštujući navedena pravila. Materijali za rad: dva papira A4 formata, šest plastičnih čaša, dvije gumice (za vezanje) i dvije olovke. Napomena: svaki od navedenih materijala treba biti iskorišten na neki način.

Zadatak 3: Vaš je zadatak od osam papira A4 formata koja imate na raspolaganju načiniti zrakoplove. Imate dvije minute za dogovor i strategiju, deset minuta za izradu zrakoplova od ponuđenih materijala te pet minuta za ubacivanje zrakoplova unutar zadanog trokuta u prostoru. Cilj ovoga zadatka jest ubaciti što više zrakoplova unutar označenoga prostora u učionici.

Sažetak

Poduzetničke su vještine jedne od najvažnijih elemenata individualnog razvoja svakog pojedinca, kako na poslovnom planu, tako i u bilo kojem drugom segmentu života. Biti inovativan, kreativan te aktivan član društva i zajednice spreman na konstantno razvijanje postojećih te stvaranje novih znanja i vještina, temeljne su odrednice cjelokupnog društvenog i gospodarskog napretka. Koliko je poduzetništvo važno, pokazuje i uvođenje poduzetništva kao jednu od osam ključnih kompetencija učenika u Nacionalni i okvirni kurikulum iz 2010. godine. Razvoj poduzetničkih vještina svakog pojedinca trebao bi se poticati od najranije dobi, u sklopu odgoja i obrazovanja, kako bi mlada osoba do iskoraka u samostalan i neovisan život uspjela izgraditi sustav takvog načina razmišljanja koji vodi prema uspješnosti, dosjetljivosti pri rješavanju bilo kojih životnih problema, razrađenoj strategiji planiranja i organizacije, prihvaćanju realnih rizika i odgovornog ponašanja i ophođenja prema sebi i društvu. Srednja škola trebala bi pripremati učenike za nastavak školovanja na visokim učilištima, za uspješan pronalazak te učinkovito obavljanje budućeg posla ili za ostvarivanje vlastitog poslovnog plana. Pri završetku srednje škole učenici bi u skladu s oblikovanim stavovima, uvjerenjima i načinima razmišljanja trebali moći prepoznavati vlastita usmjerenja interesa, sposobnosti te prema tome planirati i organizirati sljedeće životne korake. Školska knjižnica kao dio odgojno-obrazovnog sustava te kulturnog i društvenog života učenika trebala bi osmišljavati i omogućavati različite aktivnosti i usluge koje bi kod mladih poticale razvoj raznih vrijednosti koje zajedno čine sustav poduzetničkih vještina. Budući da je današnja mladež digitalnog vremena opterećena ogromnom količinom informacija, uloga je školske knjižnice odabrati one informacije i sadržaje koje će ponuditi mladima, a koje će im koristiti za samorazvoj i cjeloživotno učenje. Sadržaji koje će nuditi školska knjižnica poticati će sposobnost promišljanja otvorenog uma, kreativnost u rješavanju problema, originalnost ideja, planiranje i organiziranje provođenja ideja u djela, suradnja te pametno promišljanje za sebe i zajednicu. Cilj ovog rada ukazati je na važnost i ulogu školske knjižnice u razvoju poduzetničkih vještina kod učenika na način da će se prikazati te objasniti određene aktivnosti i sadržaji koje bi školske knjižnice mogle ponuditi u tu svrhu. Metodom deskripcije i metodom analize nastojat će se iznijeti i objasniti određene pojedinosti vezane za poduzetništvo i poduzetničke vještine, izdvojiti neke od uloga odgojno-obrazovnog sustava i školske knjižnice te navesti i opisati aktivnosti i sadržaje koje školska knjižnica

može ponuditi u svrhu razvijanja poduzetničkih vještina kod učenika. Metodom sinteze okupit će se prethodno izložene pojedinosti i iznijeti zaključak. Rad bi trebao rezultirati potvrdom početnih tvrdnji i zaključcima proizašlima iz prethodne razrade. Pretpostavljeni zaključci su da se treba raditi na osmišljavanju različitih aktivnosti koje bi poticale mlade na nove ideje, sveobuhvatno promišljanje, planiranje i razrade samostalnog uspjeha te poticanje osvještavanja važnosti za samorazvoj i cjeloživotno učenje. Težnja je rada prikazati određene mogućnosti organizacije rada usmjerenoga na različite oblike aktivnosti za učenike. Rad će ukazati na važnost poticanja razvoja poduzetničkih vještina kroz obrazovanje putem različitih aktivnosti u organizaciji školske knjižnice te prikazati ulogu školske knjižnice u cjeloživotnom učenju mladih pojedinaca kao temeljnog društvenog, kulturnog, umjetničkog i stvaralačkog središta škole kao odgojno-obrazovne ustanove.

ključne riječi

poduzetničke vještine, učenje za poduzetništvo, školske knjižnice, aktivnosti učenika

Summary

Entrepreneurial skills are one of the most important elements of individual development of each individual, both on a business plan and in any other segment of life. To be an innovative, creative and active member of society and community ready to constantly develop existing and create new knowledge and skills, are the fundamental determinants of overall social and economic progress. As entrepreneurship is important, it shows the introduction of entrepreneurship as one of the eight key competences of students in the National and Framework Curriculum of 2010. The development of entrepreneurial skills of each individual should be encouraged from the earliest age, in the area of education and training, so that the young person can step up into independent and independent life to build a system of such a way of thinking that leads to success, resolve to solve any life problems, elaborated strategies of planning and organization, accepting real risks and responsible behavior and taking care of themselves and society. High school should prepare students for continuing education at higher education institutions, for a successful finding and for the effective performance of a future job or for realizing their own business plan. At the end of secondary school, pupils should be able to recognize their own orientation of interests, abilities and accordingly plan and organize the following life steps in accordance with the attitudes, beliefs and ways of thinking. The school library as a part of the educational system and the cultural and social life of students should design and enable different activities and services that would encourage young people to develop the various values that together form the system of entrepreneurial skills. Since today's digital age is burdened with a huge amount of information, the role of the school library is to choose the information and content it will offer to young people, which will be used for self-development and lifelong learning. The facilities offered by the school library will encourage the ability to think open minds, creativity in problem solving, originality of ideas, planning and organizing ideas in the work, collaboration and a clever reflection on yourself and the community. The aim of this paper is to point out the importance and role of the school library in the development of entrepreneurial skills in the students so as to show and explain certain activities and facilities that school libraries could offer for this purpose. The descriptive method and analysis methodology will attempt to present and explain specific details related to entrepreneurship and entrepreneurial skills, to outline some of the role of the educational system and the school

library, and to describe and describe the activities and contents that the school library can offer in order to develop entrepreneurial skills in the students . The synthesis method will encapsulate the previously disclosed details and draw a conclusion. The work should be re-verified with the confirmation of the initial statements and conclusions from the previous ones. The assumed conclusions are that there is a need to work on the design of various activities that would encourage young people to new ideas, comprehensively contemplate, plan and develop their own success, and encourage awareness of self-importance and lifelong learning. The effort of the paper presents some possibilities of organization of work directed at different forms of activities for students. The paper will emphasize the importance of encouraging entrepreneurial skills development through education through various activities in the organization of the school library and presenting the role of the school library in the lifelong learning of young individuals as the fundamental social, cultural, artistic and creative center of the school as an educational institution.

keywords

entrepreneurial skills, learning for entrepreneurship, school libraries, student activities